

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกฉบับหลวง. เล่ม ๑๔. พระนคร: การศาสนา, ๒๕๒๕.
- คมสัน ประทุมอ่อน. สัมภาษณ์, ๓ มีนาคม ๒๕๕๒
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. ขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. คติชาวบ้านอีสาน. กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา, [ม.ป.ป].
- คาราวรรณ เค่นอุคม(เรียบเรียง). ฐานியบูชา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๘.
- คาริน อินทร์เหมือน. “แนวคิดเรื่องการประดิษฐ์ประเพณี จาก “Introduction: Inventing Tradition”
ของอิริคฮอบบอสม์”, วารสารสังคมวิทยา มหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๑(๑) ๑๕๘-๒๐๒, ๒๕๔๕.
- ถนอมศิลป์ โทบุญ. โลกทัศน์ต่อประเพณีบุญบังไฟของชาวตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๘.
- ถนอม สุธธิประภา. สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๓.
- ไทยคดีศึกษา, สถาบัน . รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูงานเทศกาลและ
ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๒๘.
- ธวัช ปุณ โฉมทก. เกี่ยวอีสาน. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒.
- บุญกอง โชคบุญ. สัมภาษณ์, ๗ มีนาคม ๒๕๕๓
- บุญดา สุริโย. สัมภาษณ์, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
- บุญมาก สุธธิประภา . สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓
- บุศรา เกียรติอุตสาหกุล. บทบาทคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายต่อการส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมือง
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.
- บัวไข เฟิงพระจันทร์. การฟื้นฟูคัมภีร์ใบลานในยุคจินตนาการใหม่ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๕๑.
- บ้านบุญ ประทุมอ่อน. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๒.

ปฐม หงษ์สุวรรณ. กาลครั้งหนึ่ง : ว่าด้วยตำนานกับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ปรมินท์ จารูร. ความขัดแย้งและการประนีประนอมในตำนานปรัมปราไทย. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ประคอง นิมมานเหมินท์. บทที่ ๔ “ประเพณีสิบสองเดือน : วิถีชีวิตไทในรอบปี” ใน รายงานการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมข้าวของชนชาติไท : ภาพสะท้อนจากตำนาน นิทาน เพลง งานวิจัยเงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๔๔.

ประจวบ แสนกลาง. บทบาทของพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสณาธุระที่มีต่อสังคมอีสานเหนือ : กรณีศึกษาสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พ.ศ.๒๔๓๖-พ.ศ.๒๕๒๕. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๑.

ประสพสุข ฤทธิเดช. พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตร บ้านกุดแคน ตำบลหนองโน อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๗.

ปรีชา พิณทอง. ประเพณีโบราณไทยอีสาน. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท, ๒๕๓๔.

พรพิไล เลิศวิชา และคณะ. การศึกษาชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านชาวนา เขตลุ่มแม่น้ำชี. โครงการพัฒนาชนบทอีสานและสถาบันพัฒนาชนบท, ๒๕๓๒.

พระครูสุวรรณ วรรณาด. เจ้าอาวาสวัดท่าม่วง. สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒.

พระครูสีลสารภรณ์, เจ้าอาวาสวัดป่าสักคาราม. สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓ และ ๗ มีนาคม ๒๕๕๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระพุทธโฆษาจารย์. ธมฺมปทภูฎกถาย ทูตโยพาโค. พระนคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

พระไพศาล วิสาโร. พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๕๒.

พระมหานฤพนธ์ นื่อนโนนจิว. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาพระรัตนกวี รองเจ้าคณะจังหวัดเลยรูปที่ ๑ ฝ่ายมหานิกาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๘.

พิเชฐ สายพันธุ์. “นาคาคติ” อีสานลุ่มน้ำโขง : ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

พวงพิกุล มัชฌิมา. บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสาก บ้านกุครึ่ง ตำบลกุครึ่ง อำเภอบรบือ
จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๗.

เพียงเพ็ญ สุทธิประภา. ท่าม่วง นิยามใหม่ในต่างมุม. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
๒๕๔๗. (เอกสารอัดสำเนา)

พิน ดอกบัว. พุทธปรัชญาแห่งชีวิต. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย, ๒๕๕๐

ภักดี เอื้อราษฎร์. การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีบุญพระเวสของจังหวัดร้อยเอ็ด กับบ้านบ่อใหญ่
ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.

มหาสิลา วีระวงส์. ประวัติศาสตร์ลาว. สมหมาย เปรมจิต แปล. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

มี วัฒนราช. สัมภาษณ์, ๗ มีนาคม ๒๕๕๓.

มูรี พันทวี. ภูมิปัญญาและโลกทัศน์ชาวอีสานกรณีสร้างงานศิลปะพื้นบ้านในงานบุญเวส.
งานวิจัยเงินทุนสนับสนุนประเภทการวิจัยทั่วไป ประจำปี ๒๕๓๘ สำนักงาน
คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

ยุทธพงศ์ มาตรฐานวิเศษ. ประวัติหลวงปู่ทองมาถาวรและคำอธิษฐานของคนอีสานโบราณ. กาศสินธุ์:
ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๓.

ยุทธพงศ์ มาตรฐานวิเศษ. ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. สัมภาษณ์, ๔ มีนาคม ๒๕๕๓.

ยุทธพงศ์ มาตรฐานวิเศษ. วัฒนธรรมชุมชนจากวรรณกรรม “ล้าดลอง” บ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๕๑.

ยุพา กาพเนตร และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องประเพณีอีสานในเชิงการอนุรักษ์และเผยแพร่.
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๔๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

รัศมี ภูมิวรรณ. สัมภาษณ์, ๗ มีนาคม ๒๕๕๓.

วิกรณ์ มากดี. **ประเพณีบุญเบิกฟ้า จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท** สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๖.

วีณา วิสเพ็ญ. **วรรณคดีการละคร. มหาสารคาม: อภิชิตการพิมพ์, ๒๕๔๕.**

วิทยาลัยครูมหาสารคาม. **บัญชีสำรวจเอกสารโบราณกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมหาวิทยาลัยขอนแก่น เล่ม ๕. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม, ๒๕๒๕.**

วิภาชนีย์ เทศน์ธรรม. **การศึกษารูปแบบการจัดงานบุญบั้งไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑.**

วิมลพรรณ ปัตถวิชัย. **อีตลีสอง. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๘.**

ศิริพร จูตะฐาน. **แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑.**

ศิริพร ณ ถลาง. **ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน- นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.**

สง่า อุทุมภา. **สัมภาษณ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.**

สมพร พิมรัตน์. **ประเพณีบุญเข้าปริวาสกรรม อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.**

สมัคร บูรณवास. **พุทธปรัชญา: มองพุทธศาสนาด้วยทรรศนะทางวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ: ศยาม, ๒๕๔๔.**

สมัย วรรณอุคร, ยุทธพงศ์ มาดย์วิเศษ และทิพย์วารี สงนอก. **บทบาทของพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ คัมภีร์ใบลานและวัฒนธรรมท้องถิ่น : กรณีศึกษาพระครูสีตสาราภรณ์ วัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. มหาสารคาม: โครงการอนุรักษ์ใบลานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐. (อัครดำเนินา)**

สังข์ วรรมิตร. **สัมภาษณ์, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.**

สิงห์ สุทธิประภา. **สัมภาษณ์, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓.**

สิริวัฒน์ คำวันสา. **อีสานคดีเนื่องในงานการละเล่นพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๑.**

สุนทร การงาน. **ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ และบุญข้าวเจ้บ้านหนองกุง ตำบลเสื่อไถ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.**

- สุภาพ หอมจิตร. ศาสนพิธี หนังสือเรียนนักธรรมชั้นตรี ฉบับมาตรฐาน บูรณาการชีวิต. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง, ๒๕๔๕.
- สุมิตร ปิติพัฒน์. ศาสนาและความเชื่อไทดำในสิบสองจุไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- สุริยา สมุทคุปดีและคณะ. บุญवेशของชาวอีสาน : การวิเคราะห์และตีความหมายทางมานุษยวิทยา. ขอนแก่น : ห้องปฏิบัติการทางมานุษยวิทยาของอีสาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๑.
- สุริยา สมุทคุปดีและพัฒนา กิตติอาษา. สัญลักษณ์สำคัญในบุญบังไฟ : การวิเคราะห์และตีความหมายทางมานุษยวิทยา. ขอนแก่น : ห้องปฏิบัติการทางมานุษยวิทยาของอีสาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๑.
- แสง ไชยสิงห์. สัมภาษณ์, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.
- หนูกัน อุดรวงศ์. สัมภาษณ์, ๗ มีนาคม ๒๕๕๓.
- หนู ภูมิวรรณ. สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.
- อดิน รพีพัฒน์. วัฒนธรรมคือความหมาย : ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๑.
- อนุชิต คำของเมือง และคณะ. พุทธประวัติ หนังสือเรียนนักธรรมชั้นตรี ฉบับมาตรฐานบูรณาการชีวิต. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง, ๒๕๔๕.
- อาคม สุรินทร์เลิศ. ท่าม่วง นิยามใหม่ในต่างมุม. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ๒๕๔๗.
(อัคราณา)
- เอกรินทร์ พึ่งประชา. พระราหู: ประเพณีประดิษฐ์แห่งวัดศิระทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- เอโมเนีย, เอเจียน. บันทึกการเดินทางในดาวแปรโดย ทองสมุท โคร และ สมหมาย เปรมจิต. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม, ๒๕๔๑.
- อุทิศ เมืองแวง. วรรณกรรมผ้าผะเหวดโบราณร้อยเอ็ด. กาศสินธุ์: ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- อำมวต สุริโย. สัมภาษณ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.

ภาษาอังกฤษ

Bailey, Garrick. **Introduction to Cultural Anthropology**. Boston: West/Wadsworth, ๑๙๙๙.

Buckser, Andrew. “Tradition Power and Allegory: Construction of the Past in two Danish

Religious Movement” in *Ethnology*. ๓๔: ๒๕๗-๒๗๒, ๑๙๙๕. อ้างถึงใน

บัวไข เฟื่องพระจันทร์. **การฟื้นฟูคัมภีร์โบราณในยุคจินตนาการใหม่ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑. หน้า ๑๙.

Ong, Walter J., S.J. **The Presence of the word**. New Haven: Yale University Press, 1967. p.259

อ้างถึงใน บัวไข เฟื่องพระจันทร์. **การฟื้นฟูคัมภีร์โบราณในยุคจินตนาการใหม่ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑, หน้า ๔๗.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

คัมภีร์โบราณเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระธรรมชั้น
ฉบับวัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*

คัมภีร์โบราณเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระธรรมชั้น ผู้กที่ ๑

นโมตัสสะถุ สัมมาสัมพุทธ มหุสังกัสสะกะรังนะ ถึงสัตตาวาหัง โลกहितัง ธรรมะมะลัง
คณาปุตตมันจะมหา สังฆราชาเทวโลกัง มหันตชา เปยาเคยา ปิตกะระปะวะราสาสนะ โชตกะนามะ
วิสุทฐิชา ลสิเรนะ กิจิโต วระเก เณนะคุเน นวิจิเทนะวิริยนะปา กะเตนะจะ ตูปริสมะเชระนะ อสะ
มภิ นวิสาร์เทนกุ ปุตต หิตถะ กเมนะ อัดตะ มกิละปะ การมนะ อัดตะ มกิละปะ การมนะ อัดตะ
ปุญะกาเม นธัมมะขันทะ ลจิตเต นะอัดตเน วิสุทธะ กัมเมนะ สัมมณะชะโต อภิวาทิตะพาสิสัง จตุ
ราราชิตธัมมะ ขันทา สหัสสวัตตนัง นนะเสสะ หิวิจิตตัง กุลปุตตา หิตาวหัง ตัญญะ สากะ เณหะ
จะตุราสตี ธัมมขันทา สหัสส วัฒนะณัง กุถังสารโว ตูราสัมปฐิสาทังหลาย อาหังอันว่าผู้เข้าตนชื่อว่า
มะมหาสังฆราชา เทวโลก อันประกอบไปด้วย มหันตชาใส่อันธงไดยะ ปิตะกะทั้ง ๓ อัน
ประเสริฐ อันให้บังเกิดศาสนารุ่งเรืองและผู้เข้านั้น สัมมณะคโต อันประกอบวิสุทธา จารสีเล นี้ด้วย
สีลจาวัดบริบัต อันบริสุทฐิตี วิจิตะวะละกะ เณะด้วยอันกล่าวถ้อยคำ อันประเสริฐแลปาดิตินักคุณ
นะทิวินะ อันประกอบด้วยคุณ อันมีประการต่างๆ วิริยนะปะกะเตนะ อันประกอบด้วยเพื่อนมาก
นัก จตุปริสมะเช นือสะมิต เตะนะวิสูรเทนะอันวิสาสมะระบักลัวเกรงในธัม กางปรีศัตทั้ง ๔ ประการ
คกาลปุตตะหิวถกะเมนะนักให้เป็ประ โยชน์แล เป็คุณแก่บุตรทั้งหลาย อัดตะมะกิลกา มณะอันมัด
ให้เป็นมคิลแต่ตน อัดตะปุญะกาเม นอันมัดให้เป็บุญแก่ตนธัมมะขันทะลจิตเตนะอันปะจียังธัมขัน
อันนี้ อัดตวิสุทธกา เป็ด้วยกมีอันบริสุทฐิแห่งตน แล้วอภิวาทิตะข่าก็ไหว สัมมาสัมพุทธทั้งยัง
พระพุทเจ้าตนตรัสร์ ยังสัพพุชัมทั้งมวลด้วยตนด้วยดี อดุลังอันจักหาผู้จักเสมอบได้ ทสะกลังอันทง

* การปริวรรตในครั้งนี้ผู้วิจัยคงรูปการสะกดคำตามที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระ
ธรรมชั้น

กำลัง ๑๐ ประการ นางอันเป็นที่พึ่งแก่โลก สัททวาหัง อันนำสัตอันพ้นจากโอคะสังสาน โลกहितัง อันให้เป็นครุแก่โลกจวบต่อ แต่ผ้าข้าไหว้พระพุทธรเจ้าสิ่งเดียวเลย อาหังอันว่าผู้ชาวอภิวาทิสสะไหว้ แห่งธัมมชัณณะ โลกุตตละธัมมเจ้าอมลึง อันหามละพินทินบได้จวบต่อ แต่ผู้ข้าไหว้พระ โลกุตตละธัมม เจ้าสิ่งเดียวเลย อาหังอันว่าผู้ข้าอภิวาทิยะไหว้แล้วคณังยังอรินะคณะบุคคละเจ้า ๘ พวก จำพวก อุตตมิงอันคุดังภาสัทสังก็จักกล่าว จตุธาตีธัมมักขันธา สหัสสวัณณะ ปรัหมมาอันคุดังภาสัทสังก็จัก กล่าว จตุธาตีธัมมักขันธา สหัสสวัณณะ ปรัหมมาอันได้ สามหมื่น ๔ พันนา มนะเขหิจิตตังอัน ประจิตได้ด้วยในทั้งหลายต่างๆ กุลปุตตานังหิตาวหัง อันนำไหว้เป็นครุ แก่กุลบุตรทั้งหลายตุมเห อันว่าคนทั้งหลาย คณณะทะจงจึงเอาต่อธัมมเทศนา สหัสสวัณณะณัง ยังอันวัณณะแห่งธัมมชัณธ ๘ หมื่น ๔ พัน อธิถึงอันดี อันงามวินิสสโย อันว่าพิจารณาปราณีต เตหิอันนักราชัญทั้งหลายฝูงมีผยา เวทิตโปก็เพ็งฐู่เท็น อธิธัมมาอันว่าอภิธัมมาปาณีตเตหิ อันนักราชัญทั้งหลายคนมีผยา เททิตโป ก็เพ็งฐู่ เทนเถนัง ค้วยอถถอันได้จา อภัมโม อันว่า๑ธัมมาปาณีตเตหิ อันนักราชัญทั้งหลายฝูงมีผยา ยามีปัญญา เททิตโปก็เพ็งฐู่ ธัมมเทศติ เรกธัมมวิเสสเถนะค้วยอถถะวา เป็นธรรมอันยิ่งแล พิเศษ ดังหรือแล้ว อันจาหิดด้วยมีแท้แล อภิสัท โธอันว่าอภิสัททวิเสสทททิบะ โกอันสัมแดง ยังอถถอันยิ่ง แลวิเสด อถถเณในที่นี้แลอภิธัมโม อันว่าอภิธัมมาทิสติก็ยิ่งผาคททิบะอภิธัทโท เหมือนที่สัทธา อาทิ สุ ปะเทในบพทั้งหลายมีคั้นว่า ตระหามภิกขาเทวทนา อภิกบันติ อภิกถันวันนาคังนี้แล อันว่าเทศนาข้า เป็นทุกมเมแห่งข้า กัณหาปิกนัถ ภิกกะมันติ ก็จำเรียมากนัถ เทวตา อันว่าเทวตาทั้งหลาย อภิกถันต วัณณาอันมีวัณณะอันยิ่งดีสสม เหตุตั้งนั้นพหุสุตเต ในเมื่อสัตทั้งหลายอันมากก็ดี อันคนทั้งหลาย หากปลุกฝังกังไว้ยังสัตติ อันว่าอันได้อติเรกบาปมา คำอันมีประมาณอันยิ่งวิเสสวัณณะสุถานัง อันมี วัณณะสัพพันวิเสสตั้งสัตตาอันว่าสัต อันนั้น โลกอัน โลกวุตจาดิกกล่าว อติสัตตังวาเป็นสัตตยังโยวโซ อันว่าซังทุกอัน ได้อติคบบาปมาอันมีประมาณ อันยิ่งวิวาควิเพกัสะสัมมัน โน อันประกอบด้วย วัณณะ อันแดนแลวิเศษโสชโย อันว่าซังสุนอันนั้น โลกณะอัน โลกวุตจิกกล่าวอติโรโซอันเป็นซังรุงอัน ยิ่งยถาสันไคราชากุมาร โสสุจะในเมื่อราชากุมารทั้งหลายก็ดี เททสุจะในเมื่อเทวตาทั้งหลายก็ดี สัน นิปติเตสุอันมาประชุมนุมนกัน เอกะโต แต่ที่อันเดียว โยราชา กุมารโธ อันว่าราชากุมารคนใด อติเรก ตะโร เจวะอันยิ่งสิ่งเดียว วิเสวันตราชะอันแค้นมีวัณณะอันวิเศษก็ดี ชาตภักยัสสะอิสสิริยะ โสราชา กุมโล อันว่าราชกุมารคนนั้น โลกณะอัน โลกวุตจิกกล่าวอติราชกุมารโธได้ชื่อว่า ราชกุมารคนยิ่งแลโย เทโวอันเทวตาคนได้ อติเรกตะโรเจวะอันนี้ แคนยังสิ่งเดียวก็ดี วิเสสวันตโรจะ อักแคนมีวัดตอันวิเศษ

ก็ดี อายุวัฒนธนะอิสสิอันว่าสัมปัตติอิทธิด้วยสิ่งทั้งหลาย มีคั่นว่า อายุ และวัฒนธนะอิสสิริยสัมปัตติโส
 เทโวอันว่าเทวดาคณันั้น โลกอนันโลก วุจติกกล่าววติเทโวอันว่าเทวดาคณันยัง พรหมมามิแม่นว่า พรหม
 ก็ดี ตถารุโป อันมีสภาวะปานดั่งนั้น โลกณะ อันใน โลกวุจติกกล่าววติพระมหาว่าเป็นพรหมคณันยัง ยถา
 แลมีด้วยประการสันใด อัยยังมีธัมโมแม่นว่าธัมอันนี้ ภควตา อันพระพุทธรเจ้าจุตติ กล่าววธิธัมโมว่า
 เป็นธัมอันยัง ธัมมาติเลธัมมะวิเสสัพเพนะด้วยอถถาวา เป็นธัมอันยังแลแลเป็นธัมอันวิเศษ เอวิ เอ
 วะตถาอุปมาดั่งนั้น แลนารือว่าอันจาหิสถังมีแท้ ปัญจะ ขนิทะทั้งหลายประมาณ ๕ ปดวาถึงแล้ว
 สุตนังยังสุติ ภควตา อันพระพุทธรเจ้า วิภัตต ก็หาแจก เอกเทเสนด้วยอันแน เออะกะเทศสิด้วย นวิภัต
 ตากัปปได้แจก นิปเทเสนด้วย อันเป็นนิปเทศ ปนะด้วยมีแท้ป็นจันทา อันว่าจันทั้งหลาย ๕ อันอนัต
 วา ถึงแล้วอิธัมมัง ยังอิธัมมา ภควตา อันพระพุทธรเจ้าวิภัตตาก็หากแจก นียเทศโตด้วยนี้ ยเทศ
 ดันยาชชนิยังลาในเยยวเสน ด้วยสติแห่งในทั้งหลาย ๑ อัน คือสุดตันเต อชนิยะเลอิธัมมา ภาชนิ
 ยะแลป็นจะปุงจากะไนยะแลท้าวตสายะเตนะนิริ อนาหะนาทั้งหลาย อันได้ ๑๒ ก็ดีท้าวสทธิโกปิปี
 จะยะกาโร อันว่าป็นจะยกานอันมีได้ ๑๒ ภควตา อันพระพุทธรเจ้า วิภัตโตก็หากแจก นียเทศโต ด้วย
 นี้ประเทศ ดินณังนายวงวเสนะ ด้วยสติอันน้อยใหญ่ทั้งหลาย ๑ อัน ตถากัปปด้วยประการดั่งนั้นแล หิ
 ด้วยมีแท้ สุดตันตะนภาชชนิยัง อันว่าสุดตันตะนภาชชนิยังนี้มี อิทธินิยะวิกะเภาในอิทธินิยะวิกะเภาสัง
 สิ่งเดียวปัญจะปุงจากะมถิกัปปมีปจะกะกาเลในปจะกะกาเน เภาล้งสิ่งเดียววัตตโรสตัดติปถานะอันว่า
 สติปัสถานทั้งหลาย ๔ อัน ปัดวาเถิกแล้ว สุดตันตะยังสุด ภควตาอันพระพุทธรเจ้า วิภัตตาก็หากแจก
 เอกเทเสมด้วยอันเป็นเอกะเทศสิ่งเดียว นภัตตก็ปปได้แจก นียะเทศะโตด้วย นียเทศดินนะนายา นอ
 วะเสด้วยสติแห่งไนยะทั้งหลาย ๑ อัน จัตตาโรสมาปทานา อันว่าสัมมะปะทาน ทั้งหลาย ๔ อัน จัต
 ตาโร อิทธิอปทา อันวิทธิทิมมาต ๔ อัน สัตตโสกังทั้งหลาย ๗ อัน อริเยอถังคิโกมกโค อันว่ามคอัน
 ประกอบด้วยองค์ ๘ อันเป็นตองแห่งพระอริยะะจัตตาริชาณานิ อันว่าชาญทั้งหลาย ๔ จัตตะเสสา
 อัมปัญญาโยอันว่า อัมปัญญาทั้งหลาย ปัญจสิกขาปทานิ อันว่าสิกขาบททั้งหลาย ๕ จัตตาโสปติสะ
 มิทา อันว่าปติสัสมภิกขานทั้งหลาย ๔ ภควตา อันพระพุทธรเจ้า วิภัตตาก็หากแจกดินนังปีชยานังวเสน
 ด้วยสติแห่งในทั้งหลาย ๑ อันหิสัททังด้วยมีแท้อถถะมาควา เอเตสุ ล่าไนทั้งหลาย ๑ อันผู้นั้น สุด
 ดันตภาชชนิยัง อันว่าสุดตันต ภาชชนิยังดี ก็ปมีสิกขาบทวิคะ เทวในสิกขาบทวิคะเภา เภาล้งสิ่งเดียว
 ยานัง อันว่าญาณปัดวาถึงแล้ว สุตตันนะยังสุด ภควโต พระพุทธรเจ้า วิภัตตาก็หากแจกเอกเทเสน
 ด้วย อันเป็นเอกะเทศสิ่งเดียว นวิภัตตังก็ปปได้ แจกนปเทเสนด้วยนปจะกะปะนะด้วยมี แท้ยานังอันว่า

ญาณแต่ญาณัง อันว่าญาณปีตวาถึงแล้ว อภิธัมมา ยังอภิธัมภควตาอันพระพุทฺธเจ้า ถ้าปีตวาตั้งไว้
 แล้วมาติกังยังมาติกา อทินานเขนด้วยในมิตินว่า กุริเทนาญาณวัตตุดังนี้ วิภตตัก์หากเวด นิปะยะ
 เทสโต ด้วยนิเทศกิเลส อันว่ากิเลสทั้งหลาย ปะหยละเสี่ยแล้วอาเนกาหิณะเขหิด้วย ในทั้งหลายอัน
 มากปีตถายะตั้งแฉเอกะโต แต่อันกระทำด้วยตถา ด้วยประการ ดั่งนั้น ภูมมันตะ ปรีเวสะโทอันว่า
 แก้วกคหมาย อถะภูมปีตวา ถึงแล้ว สุดตันตั้งยังสุดภควตา อันพระพุทฺธเจ้าวิภตเต ก็หากแจก เอกเท
 เสด้วยอันเป็นอุเทศ นวิภตโตก็บ่ได้แจกนิปะยะเทเสนะ ด้วยอันเป็นนิปะยะเทศภูมมันตะ บริเวณไท
 อันกตแก้วแล้วกคหมาย ภูมอันทัด ปีตวาถึงแล้ว อภิธัมมังยัง อภิจะธัมมา ภควตา อัน
 พระพุทฺธเจ้าปญฺจโต กากตั้งไว้ นิปะยะเทสโตด้วยอันเป็นนิประเทศ ดิมนังปีนะยานังวเสนะด้วยวติ
 แห่งคนทั้งหลาย ๑ อัน อภิธัมโม อันว่าอภิธัมมา ปนิตเตหิ อันหนักบาคทั้งหลายฝูงมีพยาเวทิตัพโพ
 ก็เพ็งฐู อภิธัมโมวาเป็นอภิธัมมาอันยัง ธัมมาติเลกธัมมวิเสสฐณะด้วยอถถาอันเป็นธัมอันยังแล
 เป็นธัมอันวิเศษ เอวังตั้งนี้ แลปนะด้วยมีแท้ เอโสอภิธัมโม อันว่าอภิธัมมาอันนั้น ถิโตก็ตั้งอยู่
 ประการ ณะบริเจวทโตด้วยอัน แก้วกคหมายยังกัมภีร์ ๗ อัน คือว่า ธัมมะสังคินี วิภแก้ชาตุตถาบุคค
 ละปัญญาตติ กถาวัตถุยามุกกปลา นะแล อัยังสมานถาริจา อันดี อันงาม อันนี้ อาจารย์ยานัง แห่ง
 อาจารย์ทั้งหมาย ปณิตเตนะอันหนักปาดเวทิตัพโพก็รู้อถถาในที่นี้ ปนะด้วยมีแท้วันคว่าทิหก็กล่าว
 ว่าตั้งกถาวัตถัง อันว่ากถาวัตถุ ภควตาอันพระพุทฺธเจ้า คหิดังก็หากถือเอา กุสาลเหตุได้จา เอตังกถา
 วัตถุปกระณัง อันว่ากัมที่กถาวัตถุ อันนั้น โมกคสิปุตตะติสสะเถรเจ้า อติกมิตตาวา ทัมลวงแล้ว แล
 อถถารสะทัสสะ ทิกานิเทวัสสะตานิยัง อันได้สองร้อยปีปลาย สิบแปดปี ปรีณิภาณะโต แต่อันนี้
 สะพานภควะโตแห่งพระพุทฺธเจ้าสัมมาสัมพุทฺธัสสะ อันตัสสะธรรมทั้งมวลด้วยคนด้วยดีถาปีตั้งก็
 หากตั้งไว้ ณ ฌว่ามีอันสะลือ ตัสสะมากาละนา เหตุตั้งนั้นคุมหะ อันว่าเจ้าทั้งหลาย สะเทระนังละ
 เสี่ยกะภาวัตถุ ปะกะระณัง ยังกัมภีร์กะภาวัตถุอันนั้น สะวะกา ภาภาสิทกะตา เหตุอันสาวกกล่าวว่
 ปะณะด้วยมีแท้ สะปะการะณานิ อันกรรมทั้งหลาย ยะอัน โหนิกะกัง มีกรรมดั่งลือวาอาหัง อันว่า
 ขาณะวะทา มีก็บ่ได้กล่าว เอวังตั้งนี้ อภิธรรมโมวา เป็นอภิธรรมมาตะวัง อันว่าเจ้ากิจะเทสิดังลือ แล
 กล่าวมา ตะกาด้วย กระการตั้งนั้น จาสัตตะปะการะณะนิ อันว่ากรรมทั้งหลาย ภูอัน โหณะติก็มีแล
 อันว่าเจ้าคะเหตะวา ถือเอาแลกะตะลึง ปะกะระณัง ยังกรรมมี อันได้กะ โลสิ กะทำสัตตะมังให้เป็น
 ถ้วยนเจ็ดนั้นจามหาธรรมมะหะยัง นามะชื่อ อันว่ามหาหอธรรมมะ ะยะวิกะคังอะถิก็มี สัตตะอัน
 ว่า ฤกษ์กรรมภิสสะทา กัปปเอเตนะ มหาธรรมมะหะหะยัง ทิพพะเกรงด้วยมหาธรรมมะหะหะทิพะกัง

อันนั้นอะปุกัง อันบ่ได้กล่าว ก่อนนะกิ กรรมมีมหากรรมมะหะทะเยในมหากรรมมะ หะทะยะนิพะ
 กัง ปัญหาวาโลอันว่าอันว่าปัญหาวานกะดิยวะมิ ประมาณเท่าใด ปัญหาวาโล อันว่าปัญหาวาน อะ
 วะเสสา อันบ่เศษหลอ สัตตะอันว่าคัมภีร์กะถาวัตถุ นะสิทธกายากะยะ ดังคาถาวัตถุ สัตตปะกา
 ระณะอันว่าเจ็ดคัมภีร์ กะเทวัตถุนาสัตตะกับด้วยกะถา วัตถุอัญญิกิมิ โนอันสะลือหิดด้วยมีแท้
 สัมมาสัมพุทธ ุโ อันว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมทั้งหลาย มวลที่เสนโตอันจาเทศนา สัตตะปะกา
 ระณานิยังคัมภีร์ทั้งหลายเจ็ดอันปัดตะวาถึงแจ้ว กระทะวัตถังยังกะถาวัตถุกัตตะรา กับธรรมแล้ว
 อัดตะขุขาวาทะยังอัดตะวายุติกัตทินัง ปัญจะกานังทะเสนะด้วยสติปัญจะกะทั้งหลาย ประมาณสอง
 จะตุสุปะเนหะสุในปัญหาทั้งหลาย สี่อัน ปุคคะละวา เทในบุคคะละวาสภาพะก่อนแล้ว ถาเปสิก็ตั้ง
 ทะมาติกังยังมาติกาบาลี ขาดด้วยบาลี อะสัมปัดตะทานะวาปะมัดตายะด้วยมาโต อันบ่ละบวนก็พา
 วันนา หนึ่งสะพะกะภามัคเคสุในกะถามัคทั้งมวลปาณะด้วยมีแท้ ยาเอสะอัดถาวาทะยุดติกะ อันได้
 สะอัดกะวาทะยุดติกา อันว่าอัดถาวาทะยุดติกา อันนั้นพระพุทธเจ้า นิจสายะอาศัยแล้วประจุมว่า ก็ซึ่ง
 ประถามะวา เอวังดังนั้นทะเสนเตอันจะสำแดง ทะปีตะหากตั้งไว้นิกะหัง อันขมปะทามิอันเป็นปฐม
 นิจสายะ อาสารุติยะวาต่อซึ่งวาดอันถวันสองฐาปิตตาวา ตั้งไว้ทุกติยัง นิกะหังยังอันขมอันถวันสอง
 นิสสายะอาศัย อัดทะมังวาท พอซึ่งวาดอันถวันแปด ทะปีตะหากตั้งไว้อัดถามังนิกะหัง ยังอันขม
 ถวันแปด เอวังดังนี้ เสกะวาทีอันว่าเสกะวาที อาจารย์ ปัสสิก็ถาม ปาละวาที ซึ่งปาละวาทีอาจารย์
 ดังนี้ ปุคคะโล อันปุคคะละญาณะ อันยาอุปะละทะกะติก็เพ็งได้ สะจิสะกัตตะ ปะละมณณะ
 ด้วยสัตติ กระทะปะละนะทะคือยานอันกระทำให้แจ้งด้วยปาละมัดตะปาละทีอันว่าปะละวาที
 อาจารย์ ปะติชานาคิ ก็ให้ปาฏิญาณว่ามัดตะนาดังนี้โย สัจสิกะ โดอันว่าสัจสิกะทะ อันได้โย ปะละ
 ปะโต อันว่า ปาละมัดตะ อันได้โสปุคคะโล อันว่าปุคคะละผู้นั้นญาณะอันอุลานอุปะการะพะติ
 ก็เพ็งได้ ตะโตมังวาเตณะสัจจิ ปากาละมะณะด้วยสัจจะกะมะระมัดตะ อันนั้นปวาทะ อันว่า
 ปรวาด องชานาคิก็เพี้ยนเสียว ดังนี้ เอวังจะนะง อันว่าคำดังนี้ นหิวตะถังบ่เพ็งกล่าวสกวาที อันว่า
 สกะวาทอหากกล่าวว้างอันว่าเจ้าอาชาหิกัง จึงฐันนิกะหังยังอันขมสกวาที อันว่าสกะวาดปจฺสู
 ก็ถามว่าดังนี้ ปุคคะลอันว่า ปุคคะละคุรานะอันญาณ คุปะละพะติก็ได้ สัพพะถาในที่ทั้งมวล ปุจฺสู
 ณะปะระมิณะ ด้วยสัจจิกะพะปุคคะลอันว่าปุคคะละ นคุปะยะ ลกะติกัง บ่เพ็งได้สัพพะถาในที่ทั้งมวล
 สัจจิกะถาปะระมณังด้วย สัจจิกะปะระมณังด้วย สัจจิกะปะระมะณะปุคคะโลอันว่าปุคคะละคุ
 ปะยะลกะติก็เพ็งได้สพทาในกาละเมื่อด้วยสัจจิกะมะระณะ ปุคคะเลอันว่าปุคคะละ นาคุปะยะ ลักพา

ดิถีบ่เพ็งได้สเพในท่ทั้งมวลด้วยสังสิ ปละประมะละสติกาละปะนัง อันว่าผยอันตั้งไว้ยังมาติกา
 ประณีตเตนะ อันนักรปราชญ์ เวทิตัพพังก็เพิกฐัฎฐถานะในทั้งมวล อิมินานเขนะด้วยไฟอันนี้ ปนะ
 ด้วยมีแท้คคะวาอันว่าพระพุทเจ้า ถ้าเปนะเตอันจักตั้งไว้ ตั้งเอตังมาติกัังยังมาติกาอันนั้นเห็นแล้ว
 อิมังกระนังยังเห็นอันนี้ ถ้าเปสิกิจิงไว้ว่าดังนี้ โมกขลิปุตตะติสสโร อันว่าโมคคันสี ปุตติสสะเถนนิ
 ลิดน อันนังอยู่ ภิกขุสหัสส มะเชในท่ากลาง ภิกขุทั้งหลายอันได้หนึ่งสัสเสทานเตวา พรอมวะระมา
 แล้ว สุตตสหัสสัง ยังสตฺสูอันไว้ พันหนึ่งคือว่าสุตทั้งหลาย สกะวาเทาในสกะवाद คือว่าทั้งหลาย ๕
 ประวา เทาในประवाद บทเสสสะติ ก็จักแจกในกถาวัตถุประการะยังกะเถา วัตถุประการะทิมะนิกาย
 หนึ่งมัดละเกภายหน้าแห่งปิยะประมาณ ๒ ร้อย ๑๘ ปี มมะปรินิพพาน โด แต่อันนิรพพานไปแห่งกุ
 พระตถาคตแลโมคคสิ ปุตติ ติสสเถ โรปิแม่ันอันว่าเมคคสิปุตติสสะเถระเจ้า เทเสนโต อันจักเทศนา
 อิมัง ปกระณัง ยังคัมภีร์อันนั้น นเทเสติก็บ่ได้เทศนา อัดตะโนยานะด้วยแห่งตน เทเสสิก็เท่า
 เทศนา ด้วยมาติกาอันพระพุทเจ้าหากตั้งไว้ด้วยไยยะ อันพระพุทเจ้าหากได้ เอตังปกระณัง
 อันว่าคัมภีร์อันนั้น ปกรังปีแม่ันอันทั้งมวล พุทธพาสิตังนปะชาตังอันเถด มีชื่อว่าพุทธภายิต คือว่า
 เป็นคำอันพระพุทเจ้าหากกล่าวเอตังมาติกาเยเทสิตตตา ปกระณัสสะ เหตุภาวะแห่งคัมภีร์อันนั้น
 อันมหาโมคคสิ ปุตติสสะเถระเจ้าหากเทศนาด้วยมาติกา อันพระพุทเจ้าหากตั้งไว้ด้วยไยยะ อัน
 พระพุทเจ้าหากให้ยถาพ็จักเป็นดังรือ ยถามระปิณิตกสุตเป็นต้น หิดด้วยมีแท้ภควาสัพพัญญูชื่อว่า
 ถาเปตวาตั้งไว้แล้ว มาติกายังมาติกา มะคุปิณิต กสัตตะสุสิในมคุปิณิต พระสุตว่าดังนี้แล้ว กุถา
 ยาสนาลูกจากอาณะแล้ว ปาวิสสิก็เขาให้ วิหารังสุวิทานด้วยคำว่าดังนี้ ภิกขุปริสะตุราภิกขุปริสัต
 ปปัญจะสังขาอันว่าปัญจสญฺาณ สังขารคือมานะทิจฺฐิ ตัณหาสมุทาจันติ ก็ตะเคินปะยะ โด นิทานังแต่
 เหตุ อันได้ปะปัญจะสยาสังขาอันว่า ปะปัญจะสญาสังขา คือมานะทิจฺฐิ ตัณหา เจนัตถิติแลบมี
 อัดละในที่นี้ อภิวิตพัง อันว่าภาวะอันจำเริญยัง อโหสิตพังอันว่าภาวะอันยังลุงเอ โสเอนตะ อันว่าสุต
 อันนั้น ลากานุสาขานัง ชื่อว่าราคานุสโไฮโหติก็มี เอวังดังนี้ รัมมะปติคาหากาภิกขุ อันว่าภิกขุทั้งหลาย
 ผุงจักถือเอายังธรรมคุปะสะกััง มิตวาเข้าไปแล้วมหากายนะเถรังสุมหากายนะระระ โจ ปุจสิสูง ก็งาม
 อัดดังยังอัดถาแห่งมาติกา อันพระพุทเจ้าตนทรงกำลัง ๑๐ ประการหากตั้งไว้ซึ่งมาหากายนะเถระ
 เจ้าแล เถระเจ้าอันว่ามหากันกายนะเถระเจ้า ออกเถตวาบ่กล่าวปุจสิ ตมัตตเกนะวะด้วยมาตา อันเจ้าภิกขุ
 ทั้งหมด หากถามสิ่งเดียว อาหารริก็นำเอามาสัสสโร ปมาสูตอาปจิตติยาเขนะถิ เพื่อจำสำแดงยังอัน
 เคารพยำแยงแก่พระพุทตนทรงกำลัง ๑๐ ประการว่าดังนี้ อาวุโสตุราเจ้าทั้งหลาย ปุริโสอันว่าผู้ชาย

สรณีโก อันมีประโยคด้วยแก่นสาน ภาวสิก็แสวงหาสารังยังแก่นสานเสปายลาปิฎุปะมะ สัน ไถ
 ภควา อันว่าสัพพัญญูเจ้าสารรูกขาวิยะเหมือนดั่งไม้ อันเป็นแก่นหินด้วยมีแท้ อาวุโสครุราเจ้าทั้งหลาย
 โสภควาอันว่าพระพุทธรเจ้า อันนั่งชาติคีร์รู้ ชานั่งยันธัมมะอันควรัฐ ปยัสสตักก็เห็น ปัสสสังยังธัมมะ
 อันควรเห็นตถาคโต อันว่าสัพพัญญูเจ้าจักขุพุโต อันเป็นตาแก่โลกยานะภูโตอันเป็นญาณแก่โลก
 ธัมมะภูโตอันประเสริฐกว่า โลกวัตตะปะวัตตาอันให้เป็นแลเป็นยิ่งนักแก่โลก อัดละสัสสะนิตา อันให้
 เป็นประโยชน์แก่โลก อมาตัสสะทาดานอันให้ยังนิพพานแก่โลกธัมมัสไมอันเป็นเจ้าเหตุท่ามหา
 กายณะเถระเจ้า โถมมนาย้อวยอัยพระพุทธรเจ้าแลเถหิยา ครจิจโต อันเถระเจ้าทั้งหลาย หากขอรธนา
 ปุณณะปุณนังใจไว้ สองภชิตวง แจกแล้ว อัดถังยังอัดถา ด้วยมาติกานพระพุทธรเจ้าหากตั้งไว้วัดตวา
 กล่าวว่สลาโว ถาเรยะบาธา ดั่งนี้อิมินาอธิ ปะยะเนนะด้วย อวิปายะด้วยนี้ว่า ภควาอันว่า
 พระพุทธรเจ้ากโรติ กระทำอันยังกล่าวแต่รายถาสัน ไคตุมเหอันว่าเจ้าทั้งหลาย ออกขังมานอัน
 ปรารธนามักอุปสกังมิตวาเข้าไปแล้ว ภควันดั่งเยอะสุ พระพุทธรเจ้าสิงด้วยปริปุสจะเสยะยาระกั้งจง
 ถามคูเอทังยังอัดถะอันนั้น พระพุทธรเจ้าสิงด้วยปริปุสจะเสยะยาระกั้งจงถามคูเอทังยังอัดถะอันนั้น
 ตุมเหอันว่าเจ้าทั้งหลายสังสันทียะ มะ โนอันบาป เทียมคูสัพพุตตยานะด้วย ปญญาสัพพุตตญาณคัน
 จยะปะถากี้จึงถือเอาในเจสมมันติ ผิแล ผ่อเสมอดุมเห อันว่าเจ้าทั้งหลาย มักณหะถากี้จึงอย่าได้
 ถือเอาเทินมหาเถระเจ้ากล่าวดั่งนี้แล้ว อุเขยาเซสิก็สังนี้และเตภิกขุทั้งหลายฝูงนั้น อุปสกังมิตวาเข้า
 ไปแล้ว ภควันดั่งสุพระพุทธรเจ้าปุสสูงก็ถามแล้วปะนะด้วย มีแท้สัพพะ อันว่าสัพพัญญูเจ้า อวัตวาก็
 บ่กล่าวดั่งนี้ มาติกากายปะเนนะ อันกายณะเถนทุกถิตาหากกล่าวบ่ดีแล พระพุทธรเจ้าบ่กล่าวดั่งนี้
 คุณณะเปตวา ยกขึ้นกั้งวังเด้าคันทิมังปุมะเรตะ โน อันพำเพิงมุกขัง ยังปากอันประเสริฐสุปุปี
 ยะถปัตตสสิระกะเหมือนดั่งคอกบัว อันบานงามนี้จาเลตวาเลขออก พรหมสร้าง ยังเสียงอันม่วนปจจุตั้ง
 เสียงมหาพรหม กัตวาให้สาธูการังยังเสิงสาธู ทานแก่กายณะเถระเจ้าว่า สุ สาธู ดีดีแล อาหากล่าว
 ว่าดั่งนี้ ภิกขเวดูก่อนภิกขุทั้งหลาย มหากายณะเถโน อันว่า มหาจักกายณะเถน ปาณิดโตอันมีป
 ปามหาปโย อันมีพยาอันมากแลภิกขเวดูราภิกขุทั้งหลาย ปติมุจเสยะยาก็จึงไปถามเอกั้งอัดถัง ยังอัด
 ถาอันนั้น ซึ่งกัจกายณะเถนเทิน อาหังปีแม่ัน อันว่าพระตถาคตผู้มีปยากระเยังปะกั้ง เพ็งว่าจักกว่าแก่
 ดั่งมตักัง ยังมาติกานันนั้นยะถาด้วยประมาธสัน ไค ดั่งมตักัง อันว่ามาติกานันนั้น มหากายณะเนนะ
 กะทิตังอันมหากันกายณะเถนหากกล่าวเอวังตถาด้วยประการดั่งนั้นปะนะด้วย มีแท้สากาลังสุดต อัน
 ว่าสูตรทั้งมวล พุทธรพาสิตัง นามชาตัง ก็เกิดมีชาวพุทธรพาสิตว่า คือว่าเป็นก้านพระพุทธรเจ้ากล่าววส

ภายตั้งแรก แต่กาละอันพระพุทธรเจ้าให้อนุโมทนาเอวังดังนี้ เอสมะวาเอโสอะ โถอันว่าอัตถะอันนั้น
 ปลีตเตนะ อันบุคคะละผู้มีปะยานัตัพโพ ก็เพ็งน้ำปอานันทะเลเรหิ วิภา วิตสุตเต มีแม่น์สูตอันมหา
 อานันทะเลระเจ้าหากได้กว้างขวางเอวังดังนี้เท็น สัมมาสัมพุทโธอันว่าพระพุทธรเจ้า คนตรัสรู้รั้มทั้ง
 มวล เทเสนโตอันจักเทศนาสัตตปรภณานิยัง กัมมีทั้งหลายคู่อันปัดควา เถิงแล้วกถาวัตถุ เปลีสักจิง
 ไหว้มาติกาวัตตนาเชนะด้วยในอันกล่าวเอวังดังนี้ ภควาอันว่าพระพุทธรเจ้าจะเปตะ โนจะปะปะอันจัก
 ตั้งไว้มตีกียังมาติกา อทัสถังเห็นอิทัง การณังยังเหตุอันนั้นว่าโมคคันถิ ปุตตติสสะเถนนิสินโน
 อันนังอยู่ภิกขุสหัสสะมะเชในท่ามกลางภิกขุทั้งหลาย อันได้ตนหนึ่งสะโมระเนตวา พรหมเอามา
 สุตตัสหัสสังยังสูต อันได้พันหนึ่ง คือสูตทั้งหลาย ๕ ร้อยสกวาเทในกาลवाद คือสูต ๕ ร้อย ปรวาท
 ในปาระวาท พลัสตติจักแจกกถาวัตถุ ปกระณังยังคัมภีร์ กถาวัตถุทิสนิกา ยปะมะนังอันมีประมาณ
 ทอนิสนิถายะ มัตตะเทภายมนแห่งปีทั้งหลายอันได้ ๒ ร้อย ๑๘ มีมะนะปรินิพพานโต แต่อันนิ
 รทนะแห่งพระตถาคตเจ้า โมคคันถิปุตตติสสะเถ โรปีแม่น์อันว่าโมคคัลลิตปุตตติสสะเถระเจ้าอันจัก
 ได้เทศนา อิมังปกระณังยังคัมภีร์ อันนินะเทเสสิก็บได้เทศนา อัดตปะยานะด้วยญาณแห่งตน เทเสสิ
 ก็ท้อเทศนาด้วยมาติกา อันพระพุทธรเจ้า หากตั้งไว้ด้วยในพระพุทธรเจ้าหากให้เอตังปกระณะ อันว่า
 คัมภีร์อันพระพุทธรเจ้าทาสิตัง มาติกาเยเทสิตตตปกระณัสสะเหตุภาวะ แห่งมาติกาอันนั้นหาก
 พระพุทธรเจ้าให้ตั้งไว้สัตตปรภณานิคัมภีร์ทั้งหลาย ๗ อัน กถาวัตถุ วนาสทิกัมด้วยกถาวัตถุ สิ่งด้วย
 เอวังดังนี้ อภิรัมโมนามะชื่อว่า อภิรัมณา แลจัตตะเสลา วิภัตติโยอันว่าวิภัตติทั้งหลาย ๔ อันปาณิต
 เตนะ อันบุคคะละผู้มีปัญญา เวทิตัพพาก็อยู่เพ็งตัดละรัมมะสังคินิ ในรัมปะระระ โธในรัมมะสังคินิ
 ปกระณะอันนั้นดาวะก่อนเท็น ทิภัตติทั้งหลาย ๔ อันนั้น คือว่าจิตตะ วิภัตติอยู่ปะวิภัตตินิกะปะ
 ราชิ อัตถะทะวารัตถะมาควา เตสุวิภัตติ สุลาวิภัตติ สุลาวิภัตติทั้งหลาย ๔ อันนั้น เอกังนวุติ จิตตานิ
 อันว่าทิสทั้งหลาย ๕ ผุรทะ อิตติตั้งนี้ จิตตะวิภัตติ ได้ชื่อว่าจิตตะวิภัตติ แลวะจะนัง อันว่าคำจิตตะ
 ปาทะกัตถังนินามัง หากเป็นชื่อ เอตัสสะจิตตัสสะ แห่งจิตอันนั้น อัดถาจิตตานิ อันว่าจิตทั้งหลาย ๘
 เป็นกามาวะจรสละเตแต่กามาวะจร กุสลจิต ทวาทัสสะจิตตานิอันว่าจิตทั้งหลาย อัน ๑๒ อกุสลโต
 แต่อกุสลจิตโสเอโสจิตตานิ อันว่าจิตทั้งหลาย อัน ๑ ยะกุสลนิปากะโตแต่กุลวิปาสัตตจิตตานิ อันว่า
 จิตทั้งหลายโตแต่กุลวิปาสัตตะจิตตานิ อันว่าจิตทั้งหลาย ๗ ลูก อุกุเส ลวิปากะโตแต่อกละวิปาก
 เอกาทัสสาจิตตานิ อันว่าจิตทั้งหลาย ๑๑ ลูกกิริยา โตแต่กียาปัญญาะ จิตตานิอันว่าจิตทั้งหลาย ๕ ลูก
 ลูกวิปากะ โตแต่ตวิปากปัญญาะจิตตานิอันว่าจิตทั้งหลาย ๕ ลูก กิริยโตแต่กียาจิตตา อันว่าจิตตานิอัน

ว่าจิตทั้งหลาย ๔ ลูก อันรูปาวจรจะกุสน โทแต่อารูปาวจรกุศลจิต จิตตสีอันว่าจิตทั้งหลาย ๔ ลูก วิปาก
 โทแต่วิปากจิตตา อันว่าจิตตานี้อันว่าจิตทั้งหลาย ๔ ลูก กิริยะ โทแต่ตะกะกียา จิตตาวิจิตตานี้อันว่าจิต
 ทั้งหลาย ๔ ลูก โลกุตตละ โทแต่โลกุตรจิต จิตตาริจิตตานี้อันว่า จิตทั้งหลาย ๔ ลูก วิปากโทแต่
 วิปากต่อจัตตุ ปะยาทกัตถัง อันว่าจิตตะปะยาทกันอันนั้นอติกัง สะพารัง อันมีประมาณ ๖ ภาวะวาน
 อันยิ่งว่าจนะมัคคะ โทด้วยดวงอันกล่าวต่อจิตตะ ปะยาทกัตถัง อันว่าจิตต ปะยาทะกัน อันนั้น วิพาริยะ
 มานัง พระพุทธเจ้าหากให้กว้างขวาง อนันตังอันหาที่สุดบ่ได้ อปะยะวิมานัง อันหาประมาณบ่ได้ โห
 ดิก็มือถาวีสติรูปานีรูปทั้งหลาย ๒๘ ภควตา อันพระพุทธเจ้าอเปตวาตั้งไว้แล้ว มาติกังยังมาติกา อา
 ทินนะเยนะด้วย ในมีตณดั่งนี้ว่าเอกวิเทนะกุฎเท นอติ ดั่งนี้ ตทนั้นตรัง ทัตจิตตูปะยาทกันนั้นวิภา
 เชตวา แทกแล้ว อสิดังกัง หากกล่าวสุขวิกัตติได้ชื่อว่ารูปวิกัตติแล้วจะนั่ง อันว่าคำรูปะวิกัตติ
 กัตถะนินามัง หากเป็นชื่อตัสสะเอวะรูปวิกัตติ ตัสสะแห่งรูปะวิกัตติอันนั้น อติเร กาเทกะพาณะวารัง
 อันมีประมาณ ๒ ภาณวา อันยังวา นามัคคโต ด้วยกองอันกล่าวตั้งรูปกัตถังอันว่ารูปกันอันนั้น วิถาริ
 ตัง อันพระพุทธเจ้าหากได้กว้างขวาง อนันตังอันหาที่สุดบ่ได้ อปะยะวิมานัง อันหาประมาณบ่ได้
 โหติก็มีนี้ก็ชำระ ราสีรินิเชกปรสิดภควตา อันพระพุทธเจ้า นิชิปีตวา ตั้งไว้แล้ว มุลาทิจด้วยสิ่งมีตณ
 ว่า มุลอติเอวังดั่งนี้ มุลโตด้วยมุลขันทะโตด้วยขันทะวาระ โทด้วย ทำวทานภูมิโตด้วยกุมมพะละโต
 อัดทะธัมมะ โทด้วยธัมมานะเตด้วย นามลิกัง โทด้วยลีเทสิโตหากเทศนาตะนัตตะนัตตะรังถัด
 รวกันหันแล โสณนิเชปาราสีอันว่านนิเชปาราสี อันนั้นภควตา อันพระพุทธเจ้าปฐจะติกกล่าวนิเก
 โป ได้ชื่อว่านิกขโปนิกขิปี ตวาเทสิตตดาเหตุยวะอันพระพุทธเจ้าหากตั้งไว้ด้วยมลก็ดี ด้วยขันก็ดี
 ด้วยทอนก็ดี ภมะด้วยอัดทะด้วยนาม ด้วยลิกังก็ดี แล้วหากเทศนาแล้วจะนั่งอันว่านั่งวาวินิเก
 ปลัดถังนินามะ หากเป็นชื่อว่าตัสสะ เอวนิกเขปีสสะ แห่งนิเขปะอันนั้นสิ่งเดียว ดั่งนิเก ปลัดถัว
 อันว่านิเขปะอันนั้นติมิตดาพาณะวารังมาตะ โท เป็นภาณวาสามอันว่าจนามัคคะ โทด้วยกองอัน
 กล่าว โหติก็มีถากถากัตถัง นามชื่อว่าอฐากันภควตาอันพระพุทธเจ้านิกิจิตัง หากตั้งไว้ ยวะสาระ
 กะทุกกา ตาปะต่อทำสัระทุกกะอัดทะวาระภูตังอันเป็นอัดทวาระดั่งอันเป็นอัดทะวะจะนัสสะแห่ง
 คำพระพุทธเจ้าเตมีตัสสะอันประกอบด้วยปีดะทั้งสาม ตะนัตตะธัตถันนั้น เกะปะกันอันนั้น
 มหาปกรณียา ภิกขุ อันว่าภิกขุทั้งหลาย อันนับยังมหากระณะอสะละเขตตวา ย่ออาถคณณาจารังยัง
 อันนับมหา ปกรณะในมหาปกรณะ สมานนติ ก็บ่นำมา ด้วยดีคณนังยังอันนบ ภควตา อัน
 พระพุทธเจ้าวิถารังขมนัง หากให้กว้างขวาง อนันตังอันหาที่สุดบ่ได้ประมาณัง อันหาประมาณบ่ได้

ปรวิมาณัง อันหาประมาณบ่ได้ โหติ ก็มีจิตตวักตฺธิรูปร่าง อันว่าจิตตวิพัตติ แลรูปวิภักติ ภควา อัน
 พระพุทธเจ้าเทศิตัง ก็หากเทศนาเอวังคั้งนี้เชไป อันว่านอกเช อตฺถาเขตนาอันให้เรื่องยังอตฺถดั่ง
 รัมมะสังพิณิปกรณัง อันรัมมสังคินี ปกรณะอันนั้น กมิกถัง อันเลกนิปฺพณณังถานังอันเป็นอันที่อัน ไป
 ป่าบรบรรพพุทฺธนะอันพระพุทธเจ้า เทปิตังก็หากเทศนารัมมสังคินีปกรณัง อันรัมมสังคินีปกรณะส
 มะดั่งก็แล้วแลวิทะถังปกรณะ อันว่าทิวะกัถังปกรณะ ภควะตาอันพระพุทธเจ้าภักตฺธิก็หากแจก
 อตฺถะสวิเทนด้วยประการ อันได้ ๑๘ อติดั่งนี้ ตทะนันตฺถังทตฺถรัมมสังคินีอันนั้น ปนะด้วยมีแท้
 ดั่งก็อพณัง ปกรณังอันว่าวิพคัง ปกรณะอันนั้น อตฺถารสวิทังอันมีประมาณ ๑๘ ชั้นทะ วิพะโกกัถัง
 อันหนึ่งคือว่า ชั้นทะวิพะกัถังรัมมาททะวิพะโกกัถัง อัน ๑ คือว่า รัมมททะชะวิภักกัถัง ตตฺถะมาคฺคาเตสุ
 วิภักกัถัง สุตฺถาวิภักกัถะรา ผุ่ณันได้ ๑๘ ชั้นทะวิภักโกกัถัง อันว่าชั้นทวิภักกัถะภควตา พระพุทธเจ้าวิภักโต
 ก็หากแจกตีธาด้วยประการ ๑๐ แสน ด้วยสติแงสุดตันตนาชานิชะแลอาภิชัมมา ชานิชะแลปลาเห
 ปสะทะขันทวิภักโกกัถัง อันว่าชั้นวิภักกัถังปัญจะมัตตภาณว่า โสมาตะโตเป็นภณวาน ๕ อันว่าโจนามคค
 โตด้วยคองอันกล่าว อันพระพุทธเจ้าวัตตาริชะมาเนหากหากให้กล้างขวางอันตะขัน อันหาที่สุดบ่ได้
 อปะชะริมาเนอันหาประหารบ่ได้ โหติก็มี ตโตปรังพายหน้า แต่ันนั้นอายตันทิกกัถังคโย อันว่าวิภักกั
 ทัถหลาย อันมีอายตนะวิภักกัถังเป็นคัน ภควโตพระพุทธเจ้าวิภะตัก์หากแจกตี หินะยหิตด้วยในทัถหลาย
 ๑ อันเอวังคั้งนี้ เตสุวะเกงสุตฺถาวิภักกัถังทัถหลายผุ่ณัน อายตนะวิภะกัถังโก ๒ อันสจะวิพะโกกัถัง อันว่า
 สจะวิภักกัถัง ทิวะมัตตพาณะวา ธรรมาตโต เป็นภณะวาน ๒ อัน อตฺถาด้วยการคั้งนั้น สุตตันตะพาชา
 นินังอันว่าสุดตันตะอาชานิชะถิกัถังมี อิทะนิยะวิภะกัถัง นะโสอิทนิยะวิพะกัถังโก อันว่าอิทนิยะวิภะกัถัง
 อันนั้น อติเกภาณะวาไรมัตโต มาตโตเป็นภานวานอันยิ่งว่า จะมามัค โตด้วยคองอันกล่าว ปจะยาภา
 รวิพะโกกัถัง อันว่าปจายานการวิภักกัถังสปุตตะ ภณะวาโสมาตะโตเป็นภานวานชะ อันว่าจะนามัคคโต
 ด้วยคองอันกล่าวปนาด้วยมีแท้ปญาหปุ่จสกัถัง อันว่าจะนามัคคโตด้วยคองอันกล่าว ปจะยาการวิพะ
 โกกัถัง อันว่าปจายานการวิภักกัถังสปุตตะ ภณะวาโสมาตะโตเป็นภานวานชะ อันว่าจะนามัคคโตด้วยคอง
 งามอันกล่าวปนาด้วยมีแท้ปญาหปุ่จสกัถัง อันว่าปุ่จสิกนถิกัถังมี เถถิปจายาการวิภักกัถังในปจายาการวิภักกั
 ทัถนั้น สติปิตถา นวิภะโกกัถังอันว่าสุบปิตถานวภักกัถังอติเร โภณะวาณะมัตโต มาตะโตเป็นภควาน อัน
 ยิ่งจะนามัคคโต ด้วยอันกล่าว สัมมะปะชะทานะด้วยอิทิปาโตชกัถังมัคควิภักกัถัง อันว่าสัมมะปะชะทา
 วิภะกัถังแลอิทิปาทวิภักกัถังแล โภชกัถังแลมัคคชะวิภะกัถัง อติเรกะภานะวา รมัตตมาตะโตเป็นภานวานว่า
 อันยิ่งว่านามัคคโต ด้วยคองอันกล่าว ชานะวิภักโกกัถัง อันว่าชานะวิภะกัถังทวะภาณะวา รัมมัตโต

มาตโค เป็นภานวาน ๒ อันอะปะยะ มะณฺญาวิกะกัง โก อันว่าอะปะยะมะชาวิกะกัง อติเรกพาดวารมัตโต
 มาพโต เป็นพาดะวาน อันสูตตันตภาชนิยัง อันว่าสูตตันตภาชนิยนถิกิมิ สิกขาบทวิทวิปกังใน
 สิกขาบท วิกกังวาจะนะมัคโคด้วยคองอันกล่าว ปนะด้วยมีแท้ เอสะ เอโส สิกขาบทวิกะ โกกัง อัน
 ว่าสิกขาบทวิกกังอันนั้น อติเรกภานะวา รมะโตมาตโคเป็นภารวานอันยัง วจนามัคโคด้วยคอง
 อันกล่าวปติ สัมภอนานวิพโกกัง อันปติสัมพิทานริกกังก็ดี ญาณวิพกังโกจาริยา นวิกะกังก็ดี ภควตา
 อันพระพุทฺธเจ้าวิภโตก็หากแจกทสวิเวนะด้วยประการ ๑๐ เอวังดังนี้ ติมาตโคพาดะวา โลมาตะโต
 เป็นพานวาน ๓ อัน วาจนามัคโคด้วยคอง อันกล่าวชุกทวิกกัง โก อันว่า ชุกทะวิกกัง โภ ภควตาอัน
 พระพุทฺธเจ้าวิภโตก็หากแจกติมัตโตพาเวว่าโรมาตโค เป็นพนะวาน ๓ อันว่าจนามัคโคด้วยคอง
 อันกล่าว รัมมทหะวิภโกกัง อันว่ารัมมทหะวิกะ โกกังอันนั้น อติเรกะทิพาดะวารมัตโตมา ตโค
 เป็น ๒ ภณวาน อันยังว่าจนามัคโคด้วยคองอันกล่าวสเพวิภโกกังแม่น อันว่าวิกกังทั้งหมด ภควตา
 อันพระพุทฺธเจ้าวาริยะมานาหากให้กว้างขวาง อนันต อันหาที่สุดบได้ อปะยะริมานา อันหา
 ประมาณบได้คณิกิมิเอตังวิกะกังปรณัง อันว่า วิกกังประกอบ ๓ อันนั้น ปัญจะติสัมตตังพาดะวา
 รังมาตะโตเป็นภานะวาน ๑๕ อันว่า จนะมะพะโตด้วยคองอันกล่าวเลวิกกังปรณะอันนั้น ภควตา
 อันพระพุทฺธเจ้าวาริธัง หากกล่าวให้กว้างขวาง อนันตังอันหาที่สุดบได้ปะยะอะปะยะริมานัง อันหา
 ประมาณบได้โหนติกิมิ วิกกัง โกอันว่าวิกกังปรณะสัมมตตัง ก็แล้ววาทูกถาปรณัง ชื่อว่า อันว่า
 ธาตุกถาปรณะณะ ภควตา อันพระพุทฺธเจ้าหาปิตังก็หากตั้งไว้ตณะนันตะซึ่งถันนั้น กัมมิหิปกัง
 ปรณะ อันนั้นตั้งธาตุกถาปรณัง อันควิธิธาตุกถา อันนั้น ะกะวะตา อันพระพุทฺธเจ้าวิภตังก็หาก
 แจกจุทสะวิเทนะด้วยประการอันได้ ๑๔ กุติ ดังนี้ อัน ๑ ชื่อว่าสกัง โห อสกัง โห อัน ๑ ชื่อว่า อสะกัง
 หานะสกัง หิตัง อันชื่อว่าสกังหิเตนอสกัง หิตังอัน ๑ ชื่อว่าสัมปะโยโควิปะโยโว อัน ๑ ชื่อว่าสม
 ปะยุตเตนวิปะยุตตัง อันหนึ่งชื่อว่า สมปะยุตโต นะสมปะยุตตัง อัน ๑ ชื่อว่า วิปะยะเตนะวิปะยุตตัง
 อัน ๑ ชื่อว่า สกัง หิเตนะสัมปะยุตตัง อัน ๑ ชื่อว่า สัมปะยัตเตนสกัง หิตังอัน ๑ ชื่อว่าปะยะยุ คัตเตนะส
 กังตัง อันคะชื่อว่า วิปะยัตเตนะ สะกังหิตังตังนี้แล ตังธาตุกถาปรณัง อันว่าธาตุกถาปรณะ อันนั้น
 อติเรกสภานารัง อันเป็นสภานะวาน ๖ อัน ยังว่า จะนามัคโคด้วยคองกล่าวด้วยหิมิแท้ ตังธาตุกถา
 ปรณัง อันว่าธาตุกถาปรณะ อันนั้นวาริยามานัง อันพระพุทฺธเจ้าหากให้กว้างขวางอนันต อันหา
 ที่สุดบได้ อปริมานัง อันหาประมาณบได้ ธาตุกถาปรณัง อันว่าธาตุกถาปรณะสัตตตังก็แล้ว
 ปุคคะปัญญัตติปรณัง อันว่ากรรมมี ปุคคะป็นญัตติ ภควตา พระพุทฺธเจ้าปัญญัตตัง หากตั้งไว้

ตะนันตรังถัด ก็มกีธาตุกถาอันนั้นตั้งบุคคะปัญญติปกรณัง อันว่าปกรณะอันนั้น ภควะตา
 พระพุทธเจ้าวิภัตตั้งก็หากแจก สพิเวนะประการ ๖ กันติคังนี้ อัน ๑ คือว่าขันทะปัญญติ อัน ๑ คือว่า
 อัยตตะนะปัญญติ อันหนึ่งชื่อว่าธาตุปัญญติ อันหนึ่งชื่อว่า กนิหะยะปัญญติ อัน ๑ คือว่า ปุคคะ
 ปัญญติ อิตคังนี้ ปกรณัง อันว่าปุคคะปัญญติ ปกรณะอันนั้น อติเรกปัญจะพาณะวา รังอันพาณา
 วาน ๕ อันนั้น ยิงวณะมคโคตด้วยคองอันกล่าว ปนะด้วยมีแท้ปุคคะปะนะปัญญติปกรณัง อันว่า
 คัมภีร์ปุคคะปัญญติ สมัตตั้งก็แล้ว กถาวัตถุพกรณัง นามะชื่อว่า คัมภีร์ กถาวัตถุภควา อันพระพุ
 ทะเจ้า ปัญญติคังหากตั้งไว้ ตะนันตะรังถัดคัมภีร์ บุคคะปัญญติอันนั้น กถาวัตถุพกรณัง อันว่า
 คัมภีร์กถาวัตถุ พเวตาอันพระพุทธเจ้าสะโมรา เนตวา พรหมิงมา แล้วสูตตะสหัสยัง สูตอันพันหนึ่งวิ
 ภัตตั้งก็หากแจก ปัญจะสูตตะสัดตัง คือว่าสูตทั้งหลาย อันได้ ๕ ร้อยสักกวาเทในสกวาตปัญจะ
 สัตตะสตะนัง คือสูตทั้งหลายอันได้ ๕ ร้อย ปรวาเทในปรวาท ปันนะด้วยมีแท้ เอตังกัตถะวัตถุ
 มกรณัง อันว่าคำภีร์กถาวัตถุ อันนั้นภควะตา อันพระพุทธเจ้าวิถาริยามันัง หากให้กว้างขวาง ทิคะ
 นิคา ยปมาณัง อันมีประมาณท่อนี้ นิคา ย นิคา ย ๑ ด้วยในอันพระพุทธเจ้าบ่ถือเอาอันเขียนไว้ในใบ
 ลานแล้วแล ยกขึ้นสูที่อันสูงรวมว่า วณะมคคะโตด้วยคองอันกล่าว อิทานิในกาลบัดนี้แล กถาวัตถุ
 ปกรณะอันนั้น วิถาริยะมะนัง อันพระพุทธเจ้าหากกล่าว กว้างขวางอนันตหาที่สูคบได้ อปยริมานัง
 อันหาประมารบได้ กถาวัตถุพกรณัง อันว่าคัมภีร์ กถาวัตถุ สมัตตั้งก็แล้ว ยมปะกระณังนามะชื่อ
 อันว่าคัมภีร์ ยมภควา อันพระพุทธเจ้าหากปัญญติตั้งก็หากตั้งไว้ ตะนันตะรังถัดคำภี กถาวัตถุอัน
 นั้นตั้ง ยมปะกระณังอันว่าคัมภีร์ยมุ อันนั้น ภควะตา อันพระพุทธเจ้า วิภัตตั้งก็หากแจกวิสะเทเน ด้วย
 ประการต่างๆ ๑๐ อิตคังนี้ ขมุกลยะมะกัอัน ๑ คือว่า มุกกขันทะยะมะกัอัน ๑ คือว่า ขันทะยะมุกกะ
 อายะตะนะยะมะกั อัน ๑ คือว่า อายตะนะยะมุกกาวตุยะมะกัอัน ๑ คือว่าธาตุมุกกะสะยะมะกั อัน ๑
 คือว่า สัจจะยะมุกกะสังขา เยะมะกั อัน ๑ ชื่อว่า สังขารยมุกกะอนุสาชยะมุกกะ จิตตะยะมุกกะ รัมมะ
 ยะมะกั

คัมภีร์โบราณเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ผูกที่ ๒

อัน ๑ ชื่อว่าสัมมมุกกะ อิทินิยะยะมะกัง อัน ๑ ชื่อว่าอิทธิยมุกแก ปนะด้วยดี เอตังขะม
กะปรณัง อันว่าคัมภีร์มุกอันนั้น วิสติภาวะวารังมาตะโตเป็นภาวะ ๒๐ อันแล วาวนามัคโค
ด้วยคองอันกล่าวแลไปตั้งขมะกปลนะคำภี อันว่าคำภีมุกอันนั้นภควตา พระพุทธเจ้าวิถารัตัง หาก
ให้กว้างขวาง อนันตังอันหาที่สุดบ่ได้ อปรณัง อันหาประมาณบ่ได้ ขมกปรณัง อันว่าคำภีมุก
สัมมัตตังก็แล้ว ปมหาปากรณัง นามชื่ออันมาหาปากรณะ ภควตา อันพระพุทธเจ้าปัญตัง ก็หากตั้งไว้
ตะ ๒ อนันตังถัดคำภีมุกอันนั้น วจันัง อันว่าคำปิตถานังอดีตังนี้ นามังหากเป็นชื่อ ดัสสวะมะหา
ปกรณสีสะ แห่งมหาปากรณะ อันนั้นสิ่งเดียว ขตังมหาปิตฐาน นปะกะระณะ อันว่า มหาปิตถาน
ปากรณะ อันว่ามีหาปิตถน นปากรณะอันภควะตา อันพระพุทธเจ้าวิถัตตังก็หากแจกจตุวิสติ วิเทนะ
ด้วยประการได้ ๒๔ ปะยะยาวเสนะด้วยสติ แห่งปะยะอดีตังนี้ตาละก่อนแล

เหตุปัจจโยอันหนึ่งคือว่า เหตุปี๑จะยาอารัมมณาปัจจยะอาทิปัจจยะ อะเนนะปัจจยะ
ยะ ชานะปัจจยะยา ปุคคะปัจจยะยะสัมปยุตปัจจยะยะ วิปยุตปัจจยะยะ อธิปัจจยะยะ วิคปัจจยะยะ อวิปะกะปัจ
จยะยะ ปนะด้วยมีแท้ปถานัง อันว่าปถานะ ปถิตเตนะ อันบุคคะผู้มีปยา สมคนตพังก์เพ็งนำไปด้วยดี
อิมัสสัมิงทะถาเนในที่อันนี้แล หิดด้วยมีแท้ทวา วิสสติถากกริตังทั้งหลาย อันได้ ๒๒ กุสลดิกคาทา
โยชนอันขมิกุสลดิเป็นต้นว่า เหตุขัมมานเหตุละกุสละทำมา อธณัธมา อิมิตังนี้ อิมะสะตุทุกะอัน
ว่าทุกทั้งหลายอันได้ร้อยอันฝูงนี้ อปบลปิแม่นอันฝูงใหม่หนึ่งว่า วชาพาติเนธัมมา อวิชาภาทิโนธัม
มาเป่า ขลลฺยาณังอานุปปาทียาณัง อิตัตตังนี้ทวา อตตทนะนิสมุตตตนิทูกกา นามชื่อว่า สุตตตนิคคทุก
อันได้ ๔๒ แล เตสติกะทุกกะสุลาคิกแล ทุกทั้งหลายฝูงนั้นอันยังมาคว่า อิมะทวะวิสติติกะ สัตทุก
อันว่าติคกะทุกทั้งหลายอันได้ร้อย ๒๒ ฝูงนี้ อาหาจุสังพิตา อันเถรเจ้าทั้งหลาย หากนำมาแล้วแล
สังคายนาชินะวะจะนาภูตา อันเป็นคำแห่งพระพุทธเจ้าสัพพัญญู เเทนอันพระพุทธเจ้าเทสิตัง ก็หาก
เทศนามาติคกาได้ชื่อว่า มาติกาสัตตตณัง ปกรณานังแห่งคำภีร์ทั้งหลายได้ ๗ อันแล อถาปะระการกถ
โรอันว่า มหัสสรีปุตตเถระเจ้า ถาเปตโน อันจักตั้งไว้ อิมะติเกถะยังติละทั้งหลายฝูงนี้ อปรอันฝูง
ใหม่ อิตัตตังนี้เทวัตตา ทนีสาทูกกา เกนะอันบุคคะผู้ไดอมิตา หากตั้งไว้ เกนะนิสสายะอาไสแล้ว

ทวาทิสตติเกซึ่ง ดิกะทั้งหลายอันได้ ๒๒ นิธิตัง กัหากสำแดงปะจะนิยะปะถานะ ประนิยะปะถานะ
 ทุกะปะถานังนามะชื่อ อันว่าทุกะปะถานะ ภะคะวะตา อันพระพุทฺธเจ้า นิสสายะอาได้แล้ว ทุกะตัง ซึ่ง
 ทุกะอัน ได้ร้อย ๑ นังถิดังกัหากสำแดงทุกะตีกะ กปะถานัง อันว่าทุกะตีกะปะถานะ ภะคะวะตา อัน
 พระพุทฺธเจ้า ปักขิปิตตาไสปทุกะสะเตสุ ในทุกะทั้งหลายอันได้ร้อย ๑ นังถิดังกัหากสำแดงทวาทิส
 เกลสุในดิกะทั้งหลายอันได้ ๒๒ ดิกะ ทุกะปะถานังนามะชื่อ อันว่าตีกะทุกะปะถานะ ภะคะวะตาอัน
 พระพุทฺธเจ้าปักขิปิตตาไสปสทุกะตทวาทิสตติเกสุในทุกะทั้งหลาย อันได้ร้อย ๑ ในดิกะ อันได้ ๒๒
 นิธิตังกัหากสำแดงตีกะปะถานังนามะชื่อ อันว่านิกะปะถานะภะคะวะตา อันพระพุทฺธเจ้า ปักขิปิตตาไสป
 ตีกะสุ ในดิกะทั้งหลาย สิ่งเดียวนิธิตังกัหากสำแดงทุกะปะถานังทินามะ ชื่อทุกะทุกะปะถานะ ภะ
 ะวะตาอันพระพุทฺธเจ้า ปักขิปิตตาไสปไป ทุกะทุกะสุยวะนะคนทั้งหลายสิ่งเดียว นทิสถังกัหาก
 สำแดงปะถานัง อวนาปะถานะภะคะวะตา อันพระพุทฺธเจ้า นิธิตังกัหากสำแดงสหินเยหิด้วยไนยะ
 ทั้งหลาย อันปะจะเยสุปิแม่ในปะใจทั้งหลาย อิตติตังนี้ เตวุดตเถตังนั้น อิทวะจะนัง อันว่าคำอันนี้ ภะ
 ะวะตา อันพระพุทฺธเจ้าวุตตังกล่าววว่า นยาอันว่าคนทั้งหลาย สภะมิรัง อันเล็กยังนัก สจปะนิยะมิหะ
 ในปัจจนะยะทั้งหลาย อยู่อันอิตติตังนี้ กัญจะริตติกะปะถานะกัดี ตีกะตีกะญุจะจือว่าตีกะปะถานะกัดี ทุก
 ะทุกะ ญะจะ จือว่าทุกะทุกะปะถานะกัดี ตะโตแต่ปรั้ง ภายหน้าแต่ันั้น สนะยะอันว่าไนยะทั้งหลาย
 ๖ อัน ภะคะวะตา อันพระพุทฺธเจ้า ทวีสสังดาหากสำแดงอนุโลมะ ปะจะนิเยไนอะโลมปะจะ เอะเตนะ
 อูปาเยนะด้วยคูปายะ อันนี้สิ่งเดียวเตนเหตุตังนั้น ภะคะวะตาอันว่าพระพุทฺธเจ้าอาหกล่าววตังนี้ นยา อัน
 ว่าไนยะทั้งหลาย สุกกะมิลาเพ็งยังนักสาปะจะนิยานุ โล มหมิไนปะจะนิยานุ มะ โล ๖ อันจือว่าตีก
 ะปะถานะแลทุกะปะถานะ แลทุกะปะถานะ แลตีกะทุกะปะถานะ แลตีกะปะถานะ แลทุกะ ทุก
 ะปะถานะปะถานะ อันว่าปะถานะทั้งหลาย ภะคะวะตาพระพุทฺธเจ้าันธิกะกัหากสำแดง อนะ โลเมไน
 อนุโลมสะอันมีปะมาณ ๖ อัน ปถานานิอันว่าปะถานะทั้งหลาย ภะคะวะตาอันพระพุทฺธเจ้า นิธิตังกัหาก
 สำแดงอนุโลมปะจะนิเยไนอนุโลมปิญจะยะสะ อันมีปะมาณ ๖ อัน ปถานานิ อันว่าปะถานะทั้งหลายภ
 ะคะวะตาพระพุทฺธเจ้าันธิฐานนิกะกัหากสำแดงปะจะนิยังอนุโลมไนปะจนิยานุ โลม เอะวังตังนี้ อิตติจตุวิสติ
 สัมมันตาปะถานัง สโมทานิวอันว่า กิยาอันประทุมมามา ยังสมัตปะถานะ อันได้ ๒๔ อันนี้มหาปะถานะ
 ปกรณัง นามะได้ ชื่อว่า ปถานะ ปกรณะอันใหญ่สมตังก็แล้วแล จัตาโล สาคะราริสาทั้งหลาย ๔
 ประการ ปณีตเตนะอันบุคละผู้มีปัญญาเวทิตังกัเพ็งชู้ กมิชกรชานถัง เพ็งจักให้ยังภาวะอันเล็ก
 อิมัสสอกิเชลสาการะนะปะสะการะญาณสา รคะตมาควา เตสุสาการะเรสุนา สาคะระ ๔ อันนั้น

สังสารสา คโรนามะชื่อสังสารครัน ปาติ ปาติ วิ ลำดับก็ดีชั้นหนึ่งแห่งชั้นทั้งหลายวัดคมานะอัน
 เป็นไป อพโพสินนี้บ่ขาดสายขาด आयคณัง แห่งธาตุแลอยคนทั้งหลาย ภควะตา อันพระพุทธรเจ้า
 วุตจาติกกล่าวสังสารสาคว ได้ชื่อว่า สังสารสาครแล สังสารวัตตัง อันว่าสังสารวัต ภควะตาอัน
 พระพุทธรเจ้าวุตตังก็หากกล่าว เอ็งคังนี้อันยังปุริมักโกติริเถิง ๕ อันนี้ อุปปัตติยาแห่งอันเกิด อิมสัง
 สัตตคานังแห่งสัตต ทั้งหลายฝูงนี้ นปยาดิกังบ่ผากคแลตั้งรือแลว่าอันจกหิดด้วยมีแท้สัตตดา อันว่าสัต
 ทั้งหลาย อุปปันนาอันเกิดมี พถกษณบวสสตา นังวา แห่งรือยปีก็ดี กปะยักสสะนามะล โลกุ แห่ง
 พระภิกษาอันมีชื่อคังพันก็ครเทิน อุปันนาอันว่าภิกษาอันเกิดพาเลนกาละอสุกักสส พุทิสสวา แห่ง
 พระพุทธรเจ้า อันมีชิตังพุนก็ดี เนหสังก็บ่มีบุพเพเมื่อก่อน ตะโตแต่นั้น อยังปริสสัตโท อันว่าแกวคกค
 หมายอันนี้ นคิกังก็มีภิกษเวคูรา ภิกษุทั้งหลายปุริมโกตอันว่าเพื่อนอันก่อน อวิชายะแห่งอวิชา
 นปญญตังก็บ่ปากคอวิชาอันว่าอวิชาโนหิตกัม บุปเพเมื่อก่อน อโตแต่นั้นอุปทานกปะนด้วยมีแท้
 สังสารสกะ เราอันว่าสงสารสาเร อนมัตตโกกวะอันหาเคำบได้ สิ่งเดียวกิมินานะนด้วยในอันนี้
 สัมภวะติ ก็เป็นไปด้วยดี ปังสาเมื่อภายลุน ปนะด้วยมีแท้ มหาสปโทอันว่ามหาสปนิคเตนเหต
 บุคคละผู้มีผยา เวทิตัพโพ ก็เพ็งฐูสารสาครนามะได้ชื่อว่า สาละก่อนแล ไสมมหาสมุทา อันว่า
 มหาสมุทจตุราปีติโยชนังสหัสส กมิภเรอันเล็กได้ ๘ หมื่น ๔ พัน ชันโพชโหติก็มี มมณังอันว่า
 ประมาณ คุทกัสสะแห่งน้ำตตตะ มหาสมุโทในมหาสมุทที่นั่น อันอถาหิกสเทหิดด้วยให้ทั้งหลายอัน
 ใด้รือย ๑ ก็ดี อหิถะกสทเสสหอดด้วยให้ทั้งหลาย อันใด้พัน ๑ ก็ดีอททิกสทเสสสะหิวาด้วยให้
 ทั้งหลาย อันใด้หมื่น ๑ ก็ดี แสน ๑ ก็ดี นถิกก็หาบได้ อถาโชด้วยมีแท้สมุคท อันว่ามหาสมุเทอสังเข
 ยา อันจักนับบได้ อปะเมเขยา อันหาปทาณบได้ คัสสะติก็เถิงสังขยาอันยัง อันนับมหาอุทกชะทะโน
 เยวะได้ ชื่อว่ามหาอุทกชะขันชะสิ่งเดียวแล อยังสมุโทอันว่ามหาสมุท อันนี้ชลสากะโรได้ชื่อว่า
 ชลสคสหมุดแล นยสาโรอันว่านยสาครกคโมจักใด้อันใดจา ปิติโตโสมนัสส อันว่าปิติโสมนัสส
 ยินคือนันตังอันหาที่สุดบได้ อุชติก็เถิดมีกุลบุตรคานัง แก่กุลบุตรทั้งหลายลุลานุตคณังอันมีญาณ
 อันคมคมปสาทกะหุลานัง อันมีคำยินคิมากนัก สัททายสัมปันโน นำอันประกอบด้วยสัททาปัจเจ
 กันคณังอันพิจารณาอุเทวนาโยยังปยาสิทั้งหลาย ๒ ประการ เทวตันติโยอันว่า ปยา ๒ ประการ กค
 มะจะใด้จา วินัสสันคิตัน ๑ ก็ปยาสิวิในยะอาภิรัมมาตันคิตัน ๑ กก็ปยาสิอภิรัมมาปญาปันนามาชื่อ
 อันตั้งไว้ โทसानุรูปสิกขาบทอันก่อนละแก่โทษวิยะคระภิกษุณังแก่ภิกษุทั้งหลาย อันในยังวินัยยะ
 ปัญจะเกป็นคานานัง อันพิจารณาอุวินยะตันคิตัน ยังปยา ลิวินยะปะยาปันนังวามชื่อนันตั้งไว้ อิมัง

ลิกขาปทังยัง ลิกขาบทอันนิน โหติก็มีแล อัมสมิงโทเสนเทคอันนี อัมสมิงวิติกะเมใน คิตกัมอันนี
 ปญฺาป็นนัง อันว่าได้ตั้งไว้ลิกขาบท อันนี อวิสโยบ่เป็นวิสัย อเลลฺลฺสังกิกฺขุณฺง แห่งถิกฺขุทังหลายฝุ่่งอื่น
 วิสาโย หากเป็นวิสัยพุทธานังเขวะแห่งพระพุทธรเจ้าทังหลายสิ่งเดียว ปิติโสมนัสสัง อันว่าปิติ
 โสมนัส อันนัตถ์ อันหาที่สุคปได้ อุปสติกี่เกิดมี วินยะทรภิกฺขุณฺงแก่ภิกฺขุทังหลาย อันทรงในวินยยะ
 ปัจเวกวาดน่านัง อันพิจารณาอุ อุดตริมนุสธัม เปยะยาลังยัง อุดตริมนุสธัมเปยยา ลปิญฺจเวกขนาณัง
 อันพิจารณา ไปยังคอกช้อน เหนือแผ่นเงินนั้่นปยาทิตัพพัง ปากคแก่หมาเถรเจ้าคนนั้่น โสเถโร อันว่า
 มหมาเถรเจ้านั้่นจินเตกร้าเพิง ว่าคังนี้อุมิเมเวโก อันว่าพองน้ำ มหาสมุท ทัสสะแห่งมหาสมุทกลรังวา
 อันมีกำลังกิดังหรือ อุณาหุรวานขมุขัง อันว่าในอันเป็นประทาน สมันตปถานในสัมมถปถานจตุวิสติ
 ปภละอันมีประเทศ อันได้ ๒๔ กลวา อันมีกำลังนโข นีจาอถตาในกาลยามนั้่น กลคปิติอันว่า ปิติ
 อันมีกำลัง อุปปีนนา ก็เพ็งมีริ อัสสากรี่มีแก่หมาเถรเจ้า คนนั้่น ปิญฺจะเขตนัสสะ อันพิจารณาอุ สณะ
 หะสุขุม รัมมังยังรัมอันอ่อนเยียดคิด้งนี้ ปริเทสโท อันว่าแถวคคหมาย มหาสมุทในมหาสมุท ปยา
 ยติ ก็ปรากฏศรัยมีแท้้อยังปริเวสโท อันว่าแถวคคหมายนี้ เถลาปตะวียา แต่แผ่นดินพายลุ่มปริสสิส
 โน อันเถรเจ้าแถวคคหมาย อุปริอากาศณะแต่อากาศายมน ปริสจิน โนอันเถรเจ้า หากแถวคค
 หมายจักกวาทะปีพพะ แต่ันนั้่นด้วยจักกวานโขมา อุคโตแต่ที่เดียวกันปริสจะโน อันเถรเจ้า หากแถว
 คคหมายเสลดโนนะ แต่ขอบจักกวานเขติมา อุคโตในที่เดียวกัน ปยายะติก็ปากค อัสสะแก่เถรเจ้า
 คนนั้่น วิชเปตวาเพิกเสยปิติ ยังปิติวคณิ ก็จาเรญฺวิปีสสนันยะถานิสสิ โนว่าคคยด้งก่อน แก่อันนั้่นอยู่
 สิ่งเดียว สัพพทิกเลเสยงกิลเสทังหลายมวลเขเปตวาให้เสยงเสยแล้ว ปฏณิปายะได้ตั้งอยู่อักษฺคผลาเล ใน
 ผละอันประเสริฐ คืออรหันตผลอุปทานเนสิ ก็จึงเล่งลงออกอุทานังยังอุทานอิตาวา ดังนี้ ยูปกตังอัน
 ว่าที่ด้งแห่งรูปสุทฺพุทฺตัง อันสัดจกัตตสะฐุ่ยก มหาสินะอันพระพุทธรเจ้าคนแสวงหา คุณณวิเศษ นิชิ
 เลนะ อันหาขอบได้ คือว่าหากิเลสบ่ได้ อทิลุลาขลุแล้วเหต สปกวังยังอันบังเกิดแห่งเพคสยังคัวย ตน
 เทสิดังก็หากเทศนายถานูปุพัง โดยอันควรแก่อันลำดับ อติ เอกก็มีสิ่งเดียว โสภิกฺขุคนนั้่น ปีสสะ
 ดิริมเพิงเห็นด้งยังที่ด้งแห่งรูปอันนั้่นแล อยังสากรโธอันว่าสครอันนี นยะสกโรนามะชื่อว่ นยสะ
 ก่อนแล โลลุนสากรโธอันว่าญาณสาครคมาได้ อันได้จาสัพพยุดตะยาค่า อันว่าปยาสัพพยุดยาน ญาณ
 สาครโธ นามชื่อว่ ญาณะสาครแลอิมสาครโธ อันว่าสาครทังหลายฝุ่่งนี้ อเลปฺคฺเล นอันบุคละผู้อื่น
 สักกา ก็บ่อาจชานิดุง เพ็งฐุ่ว่าอยังนามอันนี อยังสากรโธ อันว่าสาครอันนั้่นยสาครโธ นามชื่อว่ นยะ
 สาครแล อิมสาครา อันว่าสาครทังหลายฝุ่่งนี้ สัพพยุดตะยาคา โลลุนนะ อันว่าปะยา สัพพยุดตะยาคา สัก

กาก็ยังอาคชาไนตุง เฝิงฮู้แล้ว อิติศัสสมาการณา เหตุว่าคังนั้น สัพยุดตยั้งนัง อันว่าปยา สัพพลุลาด
 ญาณ สากโร นามะชื่อว่า ญาณสาวระแล อิมะสุจาด สุสาคระ สุถำสครทังหลาย ประมาณ ๔ ผุ่ณั้นยะ
 สากโรนาม ชื่อว่าอันว่านสาครสะวะตา อันพระพุทธรเจ้า อิวะเทปะโต ก็หากมกัอิมัสมิงถานในที่
 อันนั้น แลที่คัวยมีแท้ สัพยุดอันว่าพระพุทธรเจ้าทังหลาย ปติวิชันติคีตริสรูอิมังสาครังยังสาครอันนี้
 เอวังคังนี้ อัยงกควาอันว่าพระพุทธรเจ้า อันนี้สิน โน อันนั้นอยู่โกวอมุเลแทบเข้า ไป สีสะมโหโพด
 ปติวิชิตวาทริสรูแล้ว อิมังธัมมัง ยังธัมมะอันนี้ ปัจจเวกขตโนอัน อันพิจารณาคุปติวิธธัมมังยังธัมอัน
 ตนหากตริสรูว่า อิมังปติวิโทคังนี้ นิสิทธิกัันงอยู่เอกปีญละเกวณะด้วย อันกัปะนะเนก ซึ่งทีเดียว สัต
 ตาหังเสย ๗ วันแลจัตตาริอสังขยานิอันว่าอาสง ไซทังหลายประมาณ ๔ กปะสะตสหัสวิทานิปาย
 แสนมหาทักป ธิติวิทานิ ก็หากข้ามแล้ว เมแก่กุเอสันตะ สสะกเวสันตะสสะ อันแสวงหาอิมังธัมมังอัน
 นี้ วดะด้วยแท้แล อัยงธัมโม อันว่าธัมอันนี้ เมมาสงอันกนิสิโนอันนั้นยอิมัสมิงปัลละ เกิงเหนื่อแท่น
 อันนี้ทียะตะกิ เลสหังสัง หญิงก็เลิศอันได้ ๔ พันกัับด้วยเพ็งคือว่า พันบาป ๕ ร้อย เขเปตวาให้เสยง
 เสยแล้ว สติวิโทกัิงตริสรูอิตถามาควา ปัจจะเมื่อภายลุนแลตโตคตามในกาละยามนั้น ภะวะอันว่า
 พระพุทธรเจ้า วุดยลูกแล้วตามะหาปัลพาลลงจากแท่นอันนั้น อะโรเกตโนอัน หลังลง ปลเก็งยังแท่น
 แก้ว เอนิมมเขหิ อักขิหิดัวยตาทัง ๒ อันบักกับสัตตาหังเสย ๗ วัน อถาสักขีนอยู่ คัวยคำรัมเพิงว่า
 สัพยุดญาณัง อันว่าปยา สัพยุดญาณเมมยา อันกุมตริทัง ก็หากตริสรู อิมัสมิงปลเกิงเหนื่อแท่นแก้ว
 อันนี้ วดด้วยแท้แลตโตคทาในกาลยามนั้นปริวิต โกอันว่าคำคณิงอุทะปาทักังเกิดมีเทวดานังแก
 เทวดาทังหลาย ว่าคังนี้กัตตะกะกัจจ อันว่ากัจะอันเพ็งกระทำอถิกัมีแก่เจ้าสีสะวาราชกุมาร อขปิแม่
 ในกาลบัดนี้ นุนด้วยแทบอัยงสิทเกอันว่าเจ้าสีวาราชกุมารคนนี้ นวิชหติกับละเสยอาละยังยังอาไล
 มันลัังกัสมิงในแท่นแก้วแล สถาอันว่าสัพพัญญุเข้ายตวา แล้วแล้ววิตกกัยังคำวิตกแห่งเทพคา
 ทังหลาย อพุกันตใส่เหยงขึ้นเวหาสังสู่อากาสทเสมตีกัสำแดง ยมกะปติหาริยัง ยังยมกะปาฏิหาร
 ูปัสมันถายะเพ็งระงับเสยยังวิตก แห่งเทวดาทังหลายผุ่ณนี้หิสังจัจด้วยมีแท้สัพพังปาติหาริยังจะถือ
 ปาติหารพระพุทธรเจ้าหากนำในที่อันชุมแห่งชาติพื้นองทังมวล มหาทิโพธิป็นลัังกัสมิง กตปาณิ
 หาริยังจาถือปาฏิหาริย์ อันพระพุทธรเจ้าหากกระทำเหนื่อแท่นแก้ว อันมีแทบเคาไม้ สิมหาโพดก็ตี ลู
 ลาดิ สมาคเมกตะ ปติหาริยัง จะคือปติหาร อันพระพุทธรเจ้าหากกระทำ ในที่อันชุมนุมนแห่งลาตีพื้
 นอง ปติลุปุตะสะมคเมกตะปาริยัง จะคือปาติหาน อันพระพุทธรเจ้าหากกระทำในที่อันชุมชนในที่
 ใ้ไก้ปุกตูเมืองปาดสิญุตก็ตี ขนาคมพุกขมุเล ยมกะปาติหาริยะ สทิสะเอว อันเสมอด้วยมกปาติหาร

อันพระพุทธรเจ้าหากกระทำแทบเคาไม้ม่วง อันว่ารักษาส่วนคุณิถุ ลานชื่อว่าขนาด มหารักยาในสิ่ง
 เดียวอโหสิ ก็มีแลภควะอันว่าพระพุทธรเจ้ากัถวาทะทำปาดิหาริยัง ยังปาดิทาน เอวังดังนี้แล้ว อะ
 รุณยหะลงมาอากาศโดจากอากาศ อนเรไหว่งปัญลึงกัถสสะจาแห่งแท่นแก้วกัถิ ถิตถีสัสสะจา แห่ง
 อันตนหากยื่นอยู่และฝั่งตาบูชาสิมหาโพคกัถิจะคงมีกัถิจึงเทียวไปมาสัถตหเสย ๗ วัน รัสมาโย อัน
 ว่ารัสมีทั้งหลาย นนิกขันตก็บ่ออกสตุสรริโต จากเหนือแห่งตนสัพพยูเจ้าอิมสุเอกวิสติยาทิวีสสุถ่า
 วันทั้งหลาย อันได้ ๒๑ ผุ่ณิกทิวเสปิแม่่นในคนเดียวหนึ่งแล ภะคะวา อันว่าพระพุทธรเจ้า นิสิตทิกัถิ
 ังตั้งอยู่รตนสะเร ในเรือ่นแก้ว ปัสจิมุตตริยะทิสายะในทีก้าเหนือชายเมือง ก้าตวันตค จตุเกปนสัถตา
 เหนในสัถตหะอัน ถ้วน ๔ แลคหังอันว่าเรือ่นรตนมยง อันแล้วด้วยแก้ว รตนะณะรังนามะชื่อวารัตนะ
 ะระแล ปนะปะการ ๑ สัมมตปิถานัว อันว่าที่อันพระพุทธรเจ้า ร้าเพิงคุดัตตณังปกรณานังยังปกรนะ
 ทั้งหลาย ประมาณ ๗ปณิตเตนอันบุคละผู้มีปัญญา เวทิตัพพังกัถิเพ็งชู้ รตนจรง อิติชื่อว้า เรือ่นแก้ว
 เทินรัสสมิโต อันว่ารัสมีทั้งหลาย นนิกขันตก็บ่ออันสัพพสุสรริโต จากเหนือตนแห่งพระพุทธรเจ้า
 สัมมานตัสสาปิแม่่นอันร้าเพิงคุดัตตณาคว้า เตสุสัถตะสุปกรณะสุถ่า ปกรณะทั้งหลายประมาณ ๗ ผุ่
 ้นัน รัมมสังคินิ ยังรัมมสังคินิ ปกรณะ ปกรณะแลสรสิมะ โยอันว่ารัสมีทั้งหลาย นนิกขันตนากัถิบ่อ
 อกสัถตุสรริโตจากเหนือตนแห่งพระพุทธรเจ้า สัมปนัสสาปิแม่่นอันร้าเพิงคุดู กิกกัถิงปกรณังยังวิกัง
 ปกรณะ ฐตุกถาปการณะ ปุคคปัน ยัตติ ปกรณังยัง บุคคปันญัตติ ปกรณะกถาวัตตุ ยมปกรณะ
 ยังคัมภิ ยมุกแลปนาด้วยมีแท้ภะคะวา อันว่าพระพุทธรเจ้า อรุณหลงมา มหาปกรณัง สมุหามปกรณะ
 อารติถกัถิง ปะปารัมสมันตซึ่งอันร้าเพิงคุดว้าเหตุปัจจโย อวิตปัจจโย อิตติคังนียถาในกลายาม ไคถาใน
 กรยามันัน สัพพุตยานัง อันปยาสัพพะยุตถยานอัสสภควโต แห่งพระพุทธรเจ้าอันันันสัมมันตะ สสะ
 อันร้าเพิงคุดุวิสติ สัมมันตปถานัง ยังสัมมันตะปถาน อันได้ ๒๔ ลกัถิได้โอกาสยังโอกาสมหาปา
 กรเนยเวะ ในมหาปกรณะสิ่งเดียวเอกันตโต พรหมกันหิดด้วยมีแท้ ติมิลปิถังลมหามจะโส อันว่าป่าไม้
 ชื่อว้า ติมิลปิถังลภคกัถิ ได้โอกาส มหาสมุเทยเวะในมหาสมุทสิ่งเดียว จตุราสิติโยชนะสะหัสสะก
 มิภะเร อันเลกได้ ๓ หมื่น ๔ พัน โยชนัน ขถาอุปมาสันได สัพพุตยานัง อันว่าสัพพุตถยาน ลกัถิได้
 โอกาสยังโอกาส มหามกรณะยเวในมหาปกรณะสิ่งด้วยเอกัน ตโตด้วยแท้ เอวังเอตถา อุปมาดังปา
 ตวันันันแล สัพพันนรังนังสิโย อันว่ารัสมีทั้งหลายอัน อุปมาดังปาดวันันันแล สัพพันนรังนังสิโย อัน
 ว่ารัสมีทั้งหลายอัน อันมีวัณณ ๖ ประการ นิลปีตโรหิตอทาตมเขถฐะ ปกรวะเสนะ ด้วยสามาถอัน
 เขยว อันเหลือง อันขาว อันแสด นิกคมิ สูงก็ออก สรริโตจากเหนือตน สัพพแห่งพระพุทธรเจ้า สัม

มันดัสสะอันร่าเพิงคูสุขุมธัมยังธัมอันอ่อน สุขุมานสัพพยุดยานด้วย สัพพยุดญาณ สัมโห กาเสน
 อันมีโอกาส หากได้เอวังกังนี้นิชรสัมโ ย อันว่าสมิงด้วยทั้งหลาย นคิมิกสูงก็ออกจากนี้ สถานะ
 แต่ที่ทั้งหลาย อันเขียวทั้งหลาย นคิมิกสูงก็ออกจากนี้ สถานะแต่ที่ทั้งหลาย อันเขียวอีกขิงจะ
 แห่งดา ๒ ทุก ๒ ก็ดี เกสมัสสุ หิจะวะ แต่หคหมทั้งหลายก็ดี ภคณตระรังอันว่า พันอากาศ อโหสิ
 กังเป็็นนยะชนะจุดตะสโมกณังวิยะเหมือนดั่งเดียรคาย เต็มไปด้วยเข้าอันเองเขียวทั้งหลายก็ดี ฝิ
 ปมี ดังนั้น อุปมานูปผา นิรุปปาชละชัญญะนังวิยะเหมือนดั่งเดียรคาย เต็มไปด้วยฝักคตบแลคอกนिर
 บนทั้งหลายนั้นก็ดี วิติปัตตนัง มนิตาลวกังวิยะจะเหมือนดั่งพิดานแก้วมณี อันตคไปนออากาศแล้วก็
 ดี สมบัสริตเมวจปะยะ กวัตถังวิยะเหมือนดั่ง แผ่นผ้าอันเขียว อันปกบหากแพรวไวนั้นก็ดี นาสังวะเสน
 ด้วย สามานถาแห่งรัสมิเขียว ทั้งหลายฝุ่งไคตริสัมโ ย อันว่ารัสมิเขียวทั้งหลาย อันเขียว อีกขิงจะ
 แห่งดาทั้ง ๒ ก็ดี เกสมัสสุ หิจะวะแต่หคหมแล ผมทั้งหลายก็ดี แห่งพระพุททเจ้าแลทิสากาณะอันว่า
 สวณแลทิสทั้งหลาย วิโรจิสุงรุ่งเรืองงามวิณะระสียิมมะนาวิยะเหมือนดั่งหคไปด้วย นำค้ำนั้นก็ดี
 สุวัณณะ ประปาปาริตาวิยะ จะเหมือนดั่งแผ้วไวยังแผ่นค้ำนั้นก็ดี พุนเอดวัณนิ พารสังปสิคณินา วิป
 ยะวะเหมือนดั่งเดียรคายเต็มไปด้วย ดังกำแลคอกกณณิกานันก็ดี ยังสังวะเสนด้วยสมาธรัสมิ เหลือง
 ทั้งหลายฝุ่งได้ดาปี อันเหลืองก็ดี นจะแห่งดาทั้ง ๒ ก็ดี สวิโตเจจะแต่ฝิฆนังก็ดี ทิสากาอันว่าสวณ
 ที่สาทั้งหลายวิโรจิสุงรุ่งเรืองงาม จินนปิละจุนณลลขตาวิยา เหมือนดั่งพาไปด้วยกะจรหาง
 ทั้งหลายนั้นก็ดี สุวัณณะลาขาละสินจะขมะวิยะเหมือนหคไปด้วยน้ำดั่งแล แลน้ำค้ำนั้นก็ดี รัตคัม
 มะลปะริจิกณาวิยะเหมือนดั่งแหวดไปด้วยฝักกัมพลอันแดงามนั้นก็ดี สยะสุมนาปาริกทะกันทะชิวกุ
 สุมะสะปรักณณาวิยะเหมือนดั่งเดียรคาย เร็วรวยผายไปด้วยคอกจากทองและคอกไม้ทั้งหลายนั้นก็
 ดี ยาสังวะเสนะด้วยสามถะแห่งรัสมิแดงทั้งหลายฝุ่งได้ดาโลหิตริสัมโ ยอันว่า สีมาแดงทั้งหลายฝุ่ง
 นั้นนักขิมิสุขก็ออกรัตตถานะ แต่ที่ทั้งหลายอันแดงอีกขิงจาแห่ง ดาทั้งสองมังสุโลโหติจะวะแต่
 ชิน แลเลิศก็ดี ทิสากาอันว่าสวณแห่งททิสะทั้งหลาย วิโรจิสุงรุ่งเรืองงาม อชปกุเตหือาสี ปิยะม
 นา ชिरาหังสัง ปริกณรา วิยะเหมือนดั่งเร็วรวยไปด้วยถ่องแถว น้ำนมนันบุคคละหากถอกออกตาไ
 เถิงทั้งหลายนั้นก็ดี สัมปสาวิตานา วิยะเหมือนดั่งพิดาน เถิงอันบุคคละหากแผ้วไวนั้นก็ดี วิติปัตต
 นะรชพตา ลวถาวิยะจะเหมือนดั่งตกลมเถิงอันตคมาแต่อากาศนั้นก็ดี อิทันวรกมุทะสินทวาลมทิกา
 ทิกุสุมัญญะนาวิยะจะเหมือนดั่งเดียรคาย เต็มไปด้วยคอกไม้ทั้งหลาย อันมีคอกลมแรง แลคอกกมุ
 แลคอกยาพาย และคอกช้อน คอกมลิ เป็นต้น ยะสัง ๘ เสนะด้วยสามถาแห่งรัสมิ ขาวทั้งหลายฝุ่งได้

ดอกโอบารัสมีขาวทั้งหลายฝูงนั้น นิกขมิสูงก็ออก เสตวถาเนหิแต่ที่อันขาวทั้งหลาย อักขินัง จา
 แห่งคาทั้ง ๒ ก็ดี อภิหิจะแแก้ระดูกทั้งหลายก็ดี ทตะโนหิราแต่แข่งทั้งหลายก็ดีแล ปนะด้วยมีแท้
 มะญะเชรูปพะสสะระรา อันวารัสมีแสดและแดงทั้งหลาย นิกขมิสูงก็อันตมหาสิริปเทศสา แต่ใน
 ประเทศนอันนั้นคาสัพพนันรังสี โยอันวารัสมีทั้งหลาย อันมีวิณะ ๖ ประการฝูงนั้นนิกขมิตวา
 ออกจากเนื้อตนแห่งพระพุทเจ้าอิตะด้วยการคังนัและคันหิสูกังถือเอา ขณะมหาปถานวิยงแผ่นดิน
 หลวงอันใหญ่แลหนา มหาปถาวิอันว่าแผ่นดินหลวงจาตุนหุตาวิกโย สนตสหัสสกลทลา อันหนา
 ได้ ๒ แสน ๔ หมั้นโยชน์ อโหสิก็เป้นินทันตะ สุวัณณปินังวิยะเหมือนดั่งก้อนคำ อันบุคคละหากฝั่ง
 ใวนั้นแล สัพพนันระรังสีโย อันวารัสมีทั้งหลาย ๖ ประการพินิตวามานแล้วปถาวิยะแผ่นดินคพณา
 สูงก็ถือเอาอุทกยังน้ำ เทตถาพายลุมะปถา วิสันทรกัง อันว่าน้ำอันรงไวยงแผ่นดิน อถานหุตาวิกปจ
 คูโย สนิตสหัสสสะกตลัง อันหนาได้ ๔ แสน ๓ หมั้นโยชน์ อโหสิก็เป้นิสุวัณณะ กลเลหิอาสิญจะ
 ยะ มานวิรินะตันังนะ จิยะเหมือนดั่งคำอัน เมื่ออันเชื่อมะคนหากหคใส่ด้วยเปือกน้ำคำทั้งหลายอัน
 แล คาสัพพนันระรังสี โยอนวารัสมีทั้งหลาย ๖ ประการฝูงนั้น ทินวิชิตวาชอดแล้ว อุทกยังน้ำคนิหะ
 สุว ก็ถือเอาวางตั้งยังลมวาโลอันว่าลม อุทกะสันนาระคกอันรงยังนาสันนะ หุตาวิกานโย สนตสหัส
 สกลโต อันหนาได้ ๕ แสน ๖ หมื่อโยชน์ อโหสิก็เป้นสมุสสิ ตสุวัณณะ ชันทโน วิยะเหมือนดั่งคำคำ
 อันบุคคละหากปลุกขึ้นแล้วแลตั้งไว้ คาสัพพนันรังสี โยอันวารัสมีทั้งหลายฝูงนั้นวิชิตวา ตั้งยังลม
 ปกขันหิ สูงก็พัดไป อสตาสังสุคะสตาภาคเทถาภายลุ่ม คาสัพพนันตรงรังสีโย อันวารัสมีทั้งหลาย ๖
 ประการ ฝูงนั้น คุกันทตะปิแม่่น จีนไปอุปริพาเคนะด้วยส่วนพายบน คันหิสูกังถือเอาจาตุมหาราชิกะ
 ยังชั้นฟิงจาตุม มหาราชิกาคาสัพพนันระรังสีโย อันวารัสมีทั้งหลาย ๖ ประการฝูงนี้ สินิวินิวิ ชิตวาชอ
 คออกแล้ว จาตุมมหาราชิกะ ยังชั้นปาจาตุม มหาราชิกา คันหิสูกังถือเอาดาวดิงเสยงชั้นฟ้าดาวดิงสา
 คาสัพพนันระรังสี โยอันวารัสมีทั้งหลาย ๖ ประการฝูงนั้น วินิวิชิตวาชอดแล้วดาวตีวเลยงชั้นฟ้าดาว
 ดิงสา คันหิสูกังถือเอายามะยังชั้นฟ้าชื่อว่ายามาคาสัพพนันระรังสีโย อันวารัสมีทั้งหลาย ๖ ประการ
 ฝูงนั้นวินิวิชิตวาชอดแล้วยามะยังชั้นฟ้ายามา คันหิสูกังถือเอาตุสสิเต ยังชั้นฟ้า ตุสสิตาคาสัพพนันระรังสี
 โย อันวารัสมีทั้งหลายหกประการฝูงนั้น วินิวิชิตวาชอดแล้วตะโต แต่ในชั้นฟ้าตุสสิตานันแล้ว
 คันหิสูกังถือเอานิมมานรติ ยังชั้นฟ้านิมมานรติ สัพพนันระรังสีโย ทั้งวารัสมีทั้งหลาย ๖ ประการฝูง
 นั้น วินิวิชิตวา ชอดแล้ว ตะโตชั้นฟ้านิมมานรตินี้แล้ว คันหิสูกังถือเอาปรนิมมิตตะ วัสสวัตติยังชั้น
 ฟ้าปรนิมมิตตา วสวัตติคาสัพพนันระรังสี โยอันวารัสมีทั้ง ๖ ประการฝูงนั้น วินิวิชิตวา ชอดตะโต แต่ชั้น

ฟ้าปรमितวสวัตินันแล้ว คณิศุภกัถือเอา นวพรหมโลกะชั้นตาสัพพันนรังสีโยอันว่ารัสมิทั้งหลาย
 ๖ ประการฝูงนั้น วินิวิตวา ขอดคะโต แต่ชั้นฟ้า เวห้ปปลาพรหมนั้นแล้วคณิศุภกัถือเอาปัญจะสุด
 วา เยส้สุดวาด ๕ โยค ตาสัพพันนรังสีโย อันว่ารัสมิทั้งหลาย ๖ ประการฝูงนั้น วินิวิตวาขอดคะโต
 แต่สุดวาด ๕ ชั้นนั้นแล้ว คณิศุภกัถือเอา วัตตาโรอรุเปยะ อรูป ๔ ชั้น ตาสัพพันนรังสีโย อันว่ารัสมิ
 ทั้งหลาย ๖ ประการฝูงนั้น วินิวิตวาขอดคะคต แต่อรูป ๔ ชั้นนั้นแล ปิกขานิสุภกัถือเอาไป อชตา
 กาสังสุอะชุฆากาดตาสัพพันนรังสีโย อันว่ารัสมิทั้งหลาย ๖ ประการฝูงนั้น ปิกขานิสุภกัถือเอาไป
 อนันตโลกทาดุโยสุโลกพยาตุ อันที่สุคปได้คิยพาเกหิด้วยส่วนล่งขวางจันทปภาอันว่ารัสมิพวันนดิ
 ก็บมีทันทมาหิ ในพระจันตเกถานเนโนในที่ที่มีประมาณท่อนั้น สุริยปะนยะปภา อันว่ารัสมิพระสุริยะนดิ
 ก็บมีสุริมหาในสุริยะ ตารกปะภอันว่ารัสมิดาวทั้งหลาย นดิก็บมีสัพพะถานะสุในที่ทั้งหมดว อูปยานจิ
 มา นปะปะยะรุกเขสุ คือ ส่วนอุทียานแล วิวิมานแลคั่นการะทีกทั้งหลาย สิริเรสุคือเนื้อตนทั้งหลายก็
 คิเททานัง แห่งเทพดาทั้งหลาย มหาพรหมปิแม่ันอันว่ามหาพรหม อโลกะผลณะสมเถาอันจาตเพื่อแพ
 ไปยังรัสมิอันรุ่งเรือง คิพหัสสิมหาสหัสสะ โลกธาตุ อันได้หมื่นสามพัน อโหสสิก็เป็นคโชนะโกวิ
 ยะเหมือนดังแสงหึ่งห้อย สุริยคคมะในกาละเมื่อขึ้นมาแห่งสุริยะอาทิตนนั้นแล ปริเจสะทมัดตั้ง เอว
 อันว่ามาตะโต อันแกวด กคหมายสิ่งเดียว วจทนิ มสุริยะ ตาการะรุปะ เตวูปยานวิมานะ กปะยารุกขา
 นัง แห่งพระจันทร์พระอาทิตย์แล ด้วยแลสวนอุทียาน แลวิมาน แลคั่นการพิกทั้งหลาย แห่งเทวดา
 ทั้งหลายนปลุพิพาก็บปรากฏ อุดคกัถานัง อันว่าที่มีประมาณท่อนั้นจา พุทธรังสี อันรัสมิ
 ทั้งหลาย แห่งพระพุทเจ้าทั้งหลาย เนวโหติก็บมีอัยังอิทธิสิทธิ อันนั้นภาวันนา มยอิทิ เป็นสิทธิอัน
 แลด้วย ภาวนาอิทานังแห่งพระพุทเจ้าทั้งหลาย นโหติก็มีปานด้วยมีแท้โลหิตัง อันว่าเลือดแห่ง
 พระพุทเจ้า ปสิทธิก็เหลืองใสงาม สัตถุรูปัง อันว่ารูปแห่งพระพุทเจ้า ปสิทธิถัง เหลืองใสงามสวีวัน
 โน อันว่าวัตตคิพหนึ่งแห่งพระพุทเจ้าปสิทธิก็เหลืองใสงาม วิตปุตถานวัตตังอันว่า อันนวาดอันเกิด
 แต่จิตแห่งพระพุทเจ้าตนเป็นที่เพ็งสัดต โลกสัมมสโต อันล้าเพิงคู สันหสุขุมชัมมังยังชัม อัน
 อ่อนแอแลเยียดสุขุมมานคินัก นิจลาอันบ่วัน ไหวไปมา อัดถาสีก็ตั้งอยู่ อสิคิมิตเตหตปะเทเส ใน
 ประเทศประมาณ ๘ วาศอกสมันตา แต่อันรอดทุกก้า อัดถาสีก็อยู่แล ภควาอันว่าสัพพันญเจ้าสัมมสิ
 ก็ร้าเพิงคูสุนหะสุขุมชัมมังยังชัม อ่อนสุขุมมานสัดตหังเสียง ๗ วัน อิมินานิหารนด้วย นิยมอันนี้สัม
 มสิตวา เมมะ อันว่าชัมพระพุทเจ้าหากร้าเพิงคูสุดตรัตติ นิตวานิเสีย ๗ คีน กิตติโกมิประมาณท่อน
 ใด อโหสก็มินิวาสัมมะสิตชัมโม อันวัมพระพุทเจ้าหากร้าเพิง อปยริมาโนอันหาประมาณบได้

อาชหสิก็มีแล อัยงเทศนา อันว่าเทศนาอันนี้ มนาสเทศนาควาก่อนแลปนด้วย มาแท้สพาอันว่า
 พระพุทธเจ้า กัตวาทะทาแล้วมนสาวินตติง รัมมะยังยัม อันคินิงด้วยใจ วจิเกทังอันมทังเอ็ด คือบ่อ
 ออกปากสกัดหังเสย ๗ วัน เอวังดังนี้ เทเสสัน โศ อันจักเทศนา ถวภาเปตวา แกวตคคหมายแล้วอัสส
 เตนปีแมนด้วยร้อยปีก็ดี วัสสสหะ เสสนะปี แมนด้วยพันปีก็ดี วัสสตา สหเสสสดินปีแมนด้วยหมื่น
 ปีก็ดี นสักโกติก็บ่อเทศนา แลวงนัง อันว่าคำอดีตดังนี้ ปณิตเตนะอันบุคคลผู้มีผู้มีปยานวัตตะ ฟังก็บ่
 เพิ่งกล่าวแล หิดด้วยมีแท้ อปรณคสิม ในกาลภายหน้าแต่นั้นตถาคโตอันว่าพระพุทธเจ้า นิสสิน โนอัน
 นั้นบุปฺพญูกัมพล สีลายังหีน ปันคุกัมพลปริสตัดกะมุเรแท้เค้า ไม้ปริกาชาด ดาวดิงสาภาวันเน ในอัน
 ฟ้าดาวดิงสา มเซในท่ามกลาง ทสสหัสส อักกวาทละ เทวดานั่งแห่งเทพยดาทั้งหลาย อันมาแต่โลก
 หมื่นจักกวานกัตวา กท่ามาตริงสิมหา มยาเทพบุตร คนเป็นแม่กายะสะสักขิให้เป็นกายสักขิ แล้วเท
 เส ตโนอันจักเทศนาสังกมิตวา ๒ ยามรัมมันตารัง ยังรัมอันถัดตภาเคนะด้วย ร้อยส่วนก็ดี สหัส
 สภาเคนด้วยพันส่วนก็ดีสกัดสหัสสพาน ขนด้วยหมื่นส่วน แสนส่วนก็ดี เทเสสิก็จึงเทศนาแล ปวัตตา
 เทศนาอันว่ารัมเทศนา อันพระพุทธเจ้า หากให้เป็นไปโตโยมเสเสย ๓ เดือน นิรันตริง บ่ขาดสายป
 วัตตอันเป็นไป เวเตนะด้วยอันเที่ยวพลัน อนันต อันหาที่สุดบ่ได้อปริมาณอันหาประมารบ่ได้โหสิ
 ก็เป็นอนา

คัมภีร์ไบเบิลเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ผูกที่ ๓

อากาศโศกเหมือนดังอากาศสะคองคานันท์ก็ดี อักโขมูจะปิดอุทกถณิกขันต อุทกนาราวียหุด
 วาเหมือนดังท้องแฉวน้ำอันไหลออกจากใหน้ำอันมีปาก อุนบุคคลละหากขม้าลง ภายดำนันท์ก็ดีก็มีแล
 หิดด้วยมีแท้เทศนาอันว้มเทศนา พุทธนังแห่งพระพุทเจ้าทั้งหลายก็วเทควาอนุโมทนานัง อัน
 จำริญให้น้อยแลอนุโมทนา ภัตตาอนุโมทนา กาเลในการเทศนา อนุโมทนาสองภัตตาพานิสนิกายป
 มาณามีประมารทอหิมะนิกายก็มีแลปนะด้วยมีแท้ สนาอันว่าธัมมเทศนาพุทธนังแห่งพระพุทเจ้า
 ทั้งหลายเทศนา โธ อันจักเทศนาธัมมังยังธัมมขัตตะปริสานัง แก่บริสัททั้งหลาย อันมาชอดมาแจ้งปี
 สากัดตั้ง เมื่อชอยเข้าเทวมหานิกายะประมาณมีประมารทอนี้ ภายใหญ่ประมาณสองคือยัคคณิกาย
 แลชุตตรนิกาย โหติก็มีแล กัมสาเหตุได้แล้ว ว่าอันจาหิดด้วยมีแท้พวกาปริวรร โผ อันว่ากัมแห่งภวกา
 ลหุโกเป็นอันพลันนักพุทธนังแห่งพระพุทเจ้าทั้งหลาย ควรณังอันแห้วและริมสบแห่งพระพุทเจ้า
 สุขุสตีตั้ง อันถักต้องกันคินัก มุขาทานัง อันว่ากภิกยา อันให้ไหลออกจากปากสินีถึง อันสนิทธิ ชีหา
 อันว่าเป็นมุกกา อันออนสะเหลา อันว่าเสียงมธุ โรนัณหวานวณังอันถ้อยคำ ลหุประวัติหังอันกับ
 พลันนักคัสสมา การณาเหตุคังนั้เทศธัมโม อันว่าธัมอันพระพุทเจ้า หากเทศนายามเคียวนั้
 อัดตโกมีประมารทอนั้ โหติ ก็มีแลปนะด้วยมีแท้เทศธัมโม อันว่าธัมพระพุทเจ้า หากเทนาเสียว่า
 ว่าได้สามเดือนนั้ อปริมาโนเยวะ อันหาประมาณบ่ได้สิ่งเคียวแล หิดด้วยมีแท้ อานันตณ โรปีแมน
 อันว่าอานันตเถรเจ้าพุสัดโต อันได้สุดได้เร ยนมากติปีตกท โรอันทรงยังปิดกัทั้ง ๓ คถาราดังอยู่
 ทิตประเทในบทธันพระพุทเจ้า หากตั้งไว้คันทาคีก็เรียนเอา วาเจติกังสอนเทเสติกังเทศนา ปัญจะท
 สะคาตาสหัสสานิยัง คาถาทั้งหลาย อันได้หมื่น ๕ พันก็ดีสพทสหัสสานิยังบทธันทั้งหลาย อันได้อยู่พัน
 ก็ดี อากป็นเทวิยะเหมือนดังชันชกมัลลปุผานิยัง เคื่องดอกไม้ทั้งหลาย เอโก อเทศมัคโค อันว่าคอง
 อุเทศอันพระเถรเจ้า คนชื่ออานนอัดตโกมีประมาณทอนั้ โหติก็มีแล หิดด้วยมีแท้อโยมคคโล อัน
 ว่าปุคละผู้อื่นทสมาอันจักให้อุเทศยังอุเทศก็ดี อานุปทังยังบทธันเป็นตามกัดีเถรสสะแก่อานันตะ
 เถรเจ้า นสักโกกติกังบ่อาดพาดุงเพื่อให้นสพยาปุณาติก็บ่ให้บริบวณสัมมาสัมพุทโชรจิ ะพุทเจ้า
 สิ่งเคียว ปาสุณยายกัจึงเพื่อให้อันนทเถรเจ้าแลวกโกอันว่าสาวกเจ้าคนอื่น อภิวัตต
 สติมา อันมีสติอันยัง อาธัมมัตตคเตี มาอันมีเตติอันยัง ภวิมัตตคธิมา อันมีปยาอันยังอุคัณนเณตปิ แมน
 ว่าเรียนเอา สถาราทะ สัตธัมมัง ยังธัมพระพุทเจ้า หากเทศนาเตมาสัง เสียสามเดือนด้วยนิยามดังนี้
 วัสสสหัสสังเสียดได้พันปี สโกติกังบ่อาด สเปตุงเพื่อให้อันนทคากัยังที่แล้วเววัง ดังนี้แลด้วยแท้ มี
 คำโจคทนาอุปทิตกสรริรัง อันว่าเนื้อคน อันเกิดแต่อุปาทานตถคคัสสะแห่งพระพุทเจ้า เทสน

อันได้ห่มนระแสนๆ ก็ดี อุปลาดิเวกังไปปากค สัทด้วยเถรัสสะแก่สารีบุตรเถรเจ้าแลศัพพาทัน
 ว่าพระพุทฺธเจ้า นิสินิตวานั่งอยู่ที่ว่าวิหารังซึ่งอันอยู่ทักทเสตวา เทสนาแล้วธัมมมังยังธัมแก่สารีบุตร
 เถรเจ้าแล้วก็คัสสะติก็จึงเมื่อสูซันฟ้า ไตไฟตั้งสา ตายะเวลายในทานอันนั้นมเหสีสักขาเทวดา อันว่า
 เทพดาทั้งหลาย ฟุ่มีบุรอันมากชานันติก็จึงรู้ว่าอิติด้วยประการดังนี้แล อเปยะสักขาเทวดา อันว่าส
 เทพดาทั้งหลาย ฟุ่มีบุญอันน้อยชานันติก็ปู้ กัมสาเหตุไควว่ามีคำว้า ทนาคังนี้เพ็งแก้วว่าเลนาคัด
 ภาวอันว่าภาวะอันต่างรัสมิ ยาทุสุในอัน ๑ ทั้งหลาย อันมีรัสมิเป็นตนสัมมาสัมพุทฺทสสะ แห่ง
 พระพุทฺธเจ้าก็ดี นิमितตพุทฺทสสะวาแห่งพระพุทฺธเจ้า อันพระพุทฺธเจ้าหากนิมิตก็ดี นานัตตะภาว อัน
 ว่าภาวะอันต่างรัสมิสุวาในถ้อยคำทั้งหลายก็ดี จะเนสุวาในถ้อยคำทั้งหลายก็ดี สุริเรสุวาในเนื้อตน
 ทั้งหลายก็ดี จะเนสุวาในถ้อยคำทั้งหลายก็ดี เตสังอุทิงพุทฺธนังแห่งพระพุทฺธเจ้าทั้ง ๒ นถิกมีแล ส
 าริปุตเตโรปีแมนอันว่าสารีบุตรเถรเจ้า อาหาริตามาแล้วสตาไว้ เทสิธัมมมังยังธัมอันพระพุทฺธเจ้า
 หากเทสนา เทเสทสิกัเทสนาปัจจนังภิกขุสทานังแก่ภิกขุทั้งหลาย อันได้ ๕ ร้อยตนอถตโนสทิวหา
 รินัง อันเป็นสทิวทริกแห่งตน อยังปุพ โยโคอันว่าประกอบด้วยบุญเมื่อก่อนอันนี้เตสังภิกขุณัง แห่ง
 ภิกขุทั้งหลายฟุ่ณัน โหติก็มี อติตั้งนี้กรตั้งจกัฎฐมานิเตภิกขุ อันว่าภิกขุทั้งหลาย ฟุ่ณันนิพัตตาอันได้
 เกิขุทกะวิคูโย นินังในวังสาอันเป็นเจ็บตัวน้อย อลัมพตณังแขนอยู่ปวารณะเถิงคอย กัสสปทส
 สะกัลสกาลเอในกาลเมื่อเกิดแห่งพระพุทฺธเจ้า กัสสปอันทรงพลนัญญาณ ๑๐ ประการ แลเจนทั้งหลาย
 ฟุ่ณัน คเหตุวถือเอาแล้วนิमितต ยังนิमितตสเสในเสียงทิวแห่งนั้นภิกขุ ๒ ตน อภิธัมมิกานัง อัน
 ประกอบไปด้วยอภิธัมมาชชานันตนัง อันสวาทที่ขยายยัง อภิธัมมายังอภิธัมแลจบทั้งหลายฟุ่ณัน อชา
 นิตวาบัฐูกกปคังยังปักขังอันชวักนหปักขังยังปักขังอันคากตวาทะกระทำแล้ว กาลังยังกาละอันตาย
 นิพัตตีสุงก็ไ้เกิดเทวโลกในสวรรค์ นิमितตวามหุดเตเนวด้วย มาตะโต อันถือเอายังนิमितในเสียง
 แห่งเจ้าภิกขุ ๒ ตนนั้นแล เตเทวปุตตาอันว่าเทวปุตทั้งหลายฟุ่ณัน วสิตวาอยู่แล้วเทวโลกเกใน
 สวรรค์เอกังกุหนัตรัง เสียงหวานอัน ๑ แห่งพระพุทฺธเจ้า ๒ อัน นิพัตตาอันมาเกิดมनुสสโลก ใน
 มनुสสโลก เมืองคนคัวมิกาเลในกาลอันนั้นแล กุลปุตทั้งหลายนฟุ่ณัน ปสิทิตวาเหลือมิสไปสิตวา
 เห็นแล้วยมกปาติหิริเย ในยมกะปาฎิหารย์แห่งพระพุทฺธเจ้า ปพสิสูงกับวช สันติเกในสำนักเถรสะ
 แห่งสารีบุตรเถรเจ้า เถโรอันว่า สารีบุตรเถรเจ้า อาหาริตวา นำมาแล้ว ธัมมมังยังธัมสพาลาเทสิตั้งอัน
 พระพุทฺธเจ้าหากเทสนาแก่ตนเทเสสิกัเทสนาเตสังภิกขุณังทั้งหลายฟุ่ณันสัมมาสัมพุทฺทสสะอภิธัม
 มา เทสนาปริโยसानัญจะอันว่ากิริยาอันแล้วแห่งอันเทสนา อภิธัมมาแห่งพระพุทฺธเจ้าก็ดีเตสัง
 ภิกขุณังสัตตปกรณ อุกคหนังจอันว่ากียาอันเรียนเตยังปกรณะทูก้าพีแห่งภิกขุทั้งหลาย ฟุ่ณันก็
 คือโหสิก็มี เอกปะหาเรณวด้วย อันพร้อมบับสิ่งเดียว อาจนามัคโค อันว่าคงอันกล่าว อภิธัมโม
 ในอภิธัมมาสารีบุตรเถรปะพาโว อันมีสารีบุตรเถรเจ้าเป็นเหตุ โหติก็มี คณนาจะโรปีแมน อันว่า
 พิจารณา อำนนัมมหาปกรณในมหาปกรณะเถเรณะ อันมหาปุตเตเถรเจ้าถมิโต ก็หากตรึงไว้เอวัง

ดังนี้ หีด้วยมีแท้ เถโรอันว่าสาริปุตตเถระเจ้า อวิเสตวาบได้ต่างอมักเขตวา วปลืมเสยสิ่งเดียว รัมมมา
 ด้ริงยังรัมม อันถัดถเสยถึง จิตตั้งไว้คณนาจาร์ยัง อันอ่านนัมอิมินาหารด้วย นิยมอันนี้ว่าภิกขุหรือ
 อันว่าภิกขุพหุชาติบ่ออาจกัณหตั้งจักเพื่อรูปเอาเกีติ สุขังเป็นอันง่ายแล เอวังสังภเวในเมื่อสภาวะอัน
 นั้น สัน โดแลมีเถโร อันว่าสาริปุตเถระเจ้าอภิธัมมิโกอันประกอบด้วยอภิธัมมาปถมด้ริง แก้วก่อน โทติ
 ก็มีกิดังหรือรูวาสาริปุตเถระเจ้าประกอยด้วย นโทธิ ก็มีนี่จามีคำใจคหมาด้ริงนั้น เฝิงแก้วแท้แล
 สัมมาสัมพุทธโร อันว่าพระพุทธเจ้าสิ่งเดียว อภิธัมมิโก อันประกอบด้วยอภิธัมมาตถมด้ริงแก้วก่อน
 แล เหน็ดได้แลว่า อันจาหีด้วยมีแท้ภควาอันว่าพระพุทธเจ้า นิสิทิตวานั่งอยู่แล้วมหาโพธิปัญถังเก
 เหนือแท่นแก้ว อันมีแทบเค้าไม้ สีมหาโพค ปติวิริกัถ ตรีสรูบรลุตญาณตั้งยังปยาสัพพันยุดญาณอัน
 นั้นแล โสภควา อันว่าพระพุทธเจ้าอันนั้นพุทธโรหุควาป็นนากนาวะได้เป็นพระแล้ว นิสินเนอันว่าโก
 ติ ปักขียกำทั้งหลาย ตติปาตุอวันติก็เกิดปากคพรมณะสสะแก่จินาสาวพามอาดาปีอันอันมีเพียร
 อันให้เดือนร้อนแก่กิลสสายโต อันรูราเฝิงด้วยชาน ๒ ประการหเจมาควา เอกเนตณด้วยแทยธาใน
 กาลยามนั้น โสพามโนอันว่าจินาสาวพามตนนั้น ปชานาติก็แกวคคคหมายรู สเหตุรัมมังยังรัมอัน
 เป็นระดับด้วยเหตุยโตมาควายธาในกาลยามใด อันตธาในกาลยามนั้น สัพพาทังชาอันว่าคำสลัง
 สงกา ทั้งหลายทั้งมวล อุปายันติก็ระงับเสย อัสนาพามณัสนสะแก่จินาสวพามนตนนั้นแล รัมมลโพทิ
 ปักขียะรัมทั้งหลาย ๓๗ จตุกวันติกัถก็ดี ปากคพามมณัสนสะแก่จินาสาวพามอาดาปีโนอันมีเพียร อัน
 ให้เดือนร้อนแก่กิลส ชายโต อันรูราเฝิงด้วยชาน ๒ ประการ เหวมาควาเอกเนตด้วยแทยธาในกาล
 ยามนั้น โสพามสมอันว่าจินาสาวพามตนนั้น อเวทิกัถตรีสรูขยังยังนิพานอันเสยเสพจปยานังแห่ง
 ไปใจทั้งหลาย ยโดยทาในกาลยามใดอถะตทาในกาลยามนั้น สัพพะกะขังชวาอะ อันว่าอันวาคำสลัง

คัมภีร์ไบเบิลเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ผูกที่ ๔

อันว่าพระพุทธรเจ้า สีสิตา ก็หากสั่งสอน ขณานูโลม้ง ตามอนุลุดดา สุตตันเตปิฎกอันนั้น อิติ
 เหตุอันนั้น ทุตติสังสุตตันตะปิ๊ง อันว่าสุตตันตปิฎกอันถ้วน ๒ อาจารย์เยน อันอาจารย์ด้วยเจ้าวุตจติ
 กล่าวขณานูโลนสาสนังอิติ ชื่อว่า ขณานูโลมสาสนา แลปีตดา อันว่าสัตว์ทั้งหลาย อาหังมาติสยโน
 อัสใจว่า อาหังมมาคังนี้ ธรรมปญญมัตเตนินิ มาโต คงธรรมภควา อันพระพุทธรเจ้า สาสิตา ก็หาก
 สั่งสอนขณานูโลมสาสนา โดยคังกรแก่กรรมเอตถิกรรมปิฎเก ในอิทธิกรรมปิฎกอันนั้น อิติเหตุ ดั่งนั้น
 ตติยัง อกรรมปิฎกัง อันว่าอิทธิกรรมปิฎกอันถ้วน ๓ อาจารย์เยน อันอาจารย์ด้วยเจ้าวุตจติก็กล่าว ขณานูโลม
 สาสนัง อิติ ชื่อว่ายัตถธรรมสาสนาแล ตตา ประการหนึ่ง สังวรกะสังวโร สังวรอันน้อยแลอันใหญ่
 อุตสาจารย์ปตปิ๊งขาภูโต อันเป็นข้าศึกแก่อาชาว ภควตา อันพระพุทธรเจ้า กถิตโต ก็หากกล่าว เอกวิเนย
 ในวินัยอันนั้น อิติเหตุ ดั่งนั้น ปถม้งวินัยปิฎกัง อันว่าวินัยปิฎก อันเป็นปฐม อาจารย์เยน อันอาจารย์
 เจ้าวุตจติก็กล่าว สังวราสังวรกถาอิติชื่อสังวร่า สังวรกถาแลสังวรสังวโร อันว่าสังวรแลสังวรชุกโก
 เจว อันน้อยนก็ดี มหันตาง อันใหญ่ก็ดี กัมมังจ เหมือนกรรมอันใหญ่น้อย อันใหญ่ก็ดี ผลาผลังวินจ
 เหมือนดังผลอันน้อย อันใหญ่นั้นก็ดี สังวร่า สังวร่าอิติ ชื่อว่าสังวร่า สังวโรแล อิติวินิ เวถอิริคิวิ ออก
 จากมังสสาทิทิวาสถิทีถิ

คัมภีร์โบราณเรื่องแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ผูกที่ ๕

นโมตัสสฤคิตตปลัง สธम्मสินินันัง ลนนานากเถตลา
 วุตตาคิตเจตัง ภควโตโยเมมัสติธัมมังปัสสติธัมมังปัสสติ
 วคปริอัคคปิยัสสมาโนวธัมมังวเสนปัสสติ โปสาธโว

ดูราสัตบุรุษทั้งหลายพระพุทธเจ้าหากเทศนาแก่พระโมคคัลลีว่า ดูราพระโมคคัลลีบุตรผู้
 ใดมีปัสสติ บมีอันรำพึงถึงพระสัทธรรม แม่นมั่นบเห็นดูพระตถาคต ทุกวันก็บได้ชื่อว่าอันเห็นดู
 พระตถาคตเทื่อแล คั้นว่าบุคคลผู้ใดรำพึงถึงพระสัทธรรมอยู่ใจ ๆ ก็หากได้ชื่อว่าเห็นหน้าพระ
 ตถาคตทุกวันแล ปานะ ประการหนึ่ง

อัยงัสมิธมมโม อันว่าพระสัทธรรมดวงนี้ สัพเพหิตตัตถิอนาคต ปัจจุบันนาหิ ด้วยมีแท้พระ
 สัทธรรมดวงนี้ พระพุทธเจ้าทั้งหลายหากกล่าวแล้วก็ดี อันจักมาภายหน้าแล ปุจฉากพร้อมกัน
 สรรเสริญเขินขอ เทศนาว่าพระสัทธรรมเจ้านี้ว่า อันยิ่งกว่ายิ่งแท้แล สักกโต หากควรกระทำ
 สักการบูชา สักคควาโร ควรเคารพ กรูคโต ควรเคารพเป็นที่ตั้งที่พึ่ง นกมนิโต ควรน้อมด้วยใจ ปุช
 โต ควรบูชาด้วยเครื่องอามิสต่างๆ แล้วสธัมโมเขนะปุคคเลนนะ สักกโตครุณ โทมนิโต ปุชิตาโส ปุคค
 โรสักรเถติ สกัสมการวตา ครุกโรติ

อันว่าพระสัทธรรมดวงนี้บุคคลผู้ใดกระทำน้อมนมัสการ เคารพด้วยใจบูชาพระสัทธรรม
 ดวงนี้ เครื่องอามิสทั้งหลายต่างๆ ดั่งนั้นผู้นั้น ได้ชื่อว่าเคารพบูชาแล้ว น้อมด้วยใจ ด้วยปาก ด้วยองค์
 ใดได้ชื่อว่าบูชา ด้วยเครื่องอามิสต่างๆ นั้นแท้แล ภควาตาปริยัตติสานาสัตตนาสมพาปานา ปิตา
 ปริยัตต เห็นพระพุทธเจ้าหากปริยัตติสานาไว้เสมอ กับด้วยตนพระพุทธเจ้านั้นแลด้วยแท้ คำ
 พระพุทธเจ้าเทศนาไว้ดังกล่าวมานี้ บัไซแต่พระพุทธเจ้าอันเดียวหากกล่าว แม่นพระพุทธเจ้า
 ทั้งหลายก็หากเทศนา กล่าวมาสันนี้ทุกตนทุกอันแล อันจักเป็นที่พึ่งแก่โลก ก็หากแม่นพระ
 สัทธรรมเจ้านี้เป็นหนักกล่าว ทุกอันแท้แล้ว

วิหารีสังจะวิหรันติจอ โปกวิหสันตियสัมคัสสมการณา สธम्मโมมคเลหิ แม่นจักอยู่ จักนอน
 อยู่ก็ดี จักกินไปมาหาใจอยู่ก็ดี ก็หากแม่นพระสัทธรรมเจ้าให้เป็นประโยชน์ให้อ่านให้แล้ว กิจนัง

ให้พ้นจากทุกข์ถึงสุขอันควรให้เป็นไปทุกประการ แท้ดีหลีจึงควรให้ตกแต่งเครื่องบูชาให้มาก
 กรุณาตัพ โภ ก็พึงเคารพยำเียงพระสัทธรรมเจ้าไว้ใจๆ จงนักรทอญ

พระพุทธรเจ้าทั้งหลายตนพระสัทธรรมไว้เป็นแก่นเป็นสาร พระสัทธรรมโศคโลกให้พ้น
 จากทุกข์ ถึงสุขสามประการมีนिरพานเป็นที่รักแท้แล ทูเวกาเยยะอันว่ากายสองประการคือรูปกาย
 ธรรมกายแล อันว่ารูปกายอันนั้น แม่นรูปอันพระพุทธรเจ้า ยังเป็นรูปอันอยู่ทรงศีลพระพุทธรเจ้ากล่าว
 ได้ ชื่อว่าธรรมกายแล

โททวิยุปากมิภูเกในเมื่อคุณพระพุทธรเจ้าเข้าไปอยู่ ในเคาไม้สี่มหาโศคผจญแก่มารอันมาก
 นักร ดังนั้นพหุมีสันติมิหิแล มีคังนั้น ภควา อันว่าพระพุทธรเจ้า อภิญาณ รูแล้ว สัพภัญญูยังอันหันอยู่
 แลยินดี อภิยาญรู้แล้ว อชราณิจัง อันบุคคลทั้งหลายก็ดี ปถชนิจยัง ชนทั้งหลายก็ดี นามสัตตังมาตา
 อันชื่อว่าอิตถิมิ อันว่านักรปากเจ้านักเป็นประ โยชน์ จงแบ่งน้ำจิตให้เลื่อมให้ใสแล้ว ให้เคารพบูชา
 นอบน้อมจิตเข้ามาหาพระสัทธรรม แลอหายัง ให้ปลงเสียกิจการการวะแห่งตน อย่าดีด้วยเคียดการ
 อันใดจักอันแล กิทาคโต เข้าไปสู่ที่เพ็ง กระทำน้ำใจให้ใสยินดีต่อธรรม เคารพยำเียงแบ่งสติใจให้
 มั่นยิ่งดี แล้วฟังไปใจๆ ให้จงแล้ว ฟังธรรมเทศนาคันมาเอือนก็ให้ยินดีพิติดต่อธรรมอยู่ใจๆ จะได้พ้น
 จากทุกข์ถึงสุขบ่คาคบ่คาแท้แล

อตมโศแล้วสุดไป เสเพอุริโยปี แม่นว่าเจ็บทั้งหลายอยู่ ปาทปากา ยังเจ้าภิกขุสองตน สุตม
 กุสลาธรรมมา อกุสลาธรรมมา อภยากดาธรรมมา ไปใจๆ ก็ยังให้พ้นจากทุกข์ทุกชาติไป ได้ไปเกิด
 เสวยสุขในสวรรค์เทวโลกพุนดีหลี แลด้วยแท้คนทั้งหลายรู้บุญรู้บาป กลัวเจ็บอันเป็นสัตว์
 เดียรัจฉานันนคาย ควรชายหญิงทั้งหลายแต่งแบ่งเครื่องบูชาดีแล้วนั้นแบ่งดวงน้ำจิตตนไว้ให้ดี ให้
 ฟังเอาพระสัทธรรมเจ้าใจๆ ให้ไปเกิดเสวยสุขในสวรรค์แลนिरพาน ธรรมเจ้าอันเป็นสุขยิ่งแลแม่น
 พระพุทธรเจ้าเทศนาพระสัมมธรรมเจ้านี้ไว้ก็มักเพื่อ โศคสัตว์ ให้จากฝั่งสงสารให้ได้เข้าสู่ นिरพานัน
 แล

• เยชน อันว่าคนทั้งหลายฝูงใด สุนันคิปี แม่นฟังธรรมอยู่แล้ว บ่ควรริบยำเียงคังนั้นก็หาผล
 บ่ได้ นปโยกักร ก็หาประโยชน์บ่ได้แล เยชนา อันว่าคนฝูงใด ฟังธรรมอันควรเคารพยำเียง แบ่งใจให้
 เลื่อมใสแล้วแลระงับหุดาอินทรีย์ไว้ ฟังอยู่ใจๆ ก็หากได้ผลลาอาณิสงส์มากนักร จักพ้นทุกข์ได้ถึงสุข
 ดีหลี

อันว่าผู้ใดไม่เห็นแม่วัวแลมาได้ดูकिनนมวัว รังว่าประเสริฐด้วยรสสาทั้งหลายนั่นแล มีสันใดบุคคลผู้ได้มาเรียนธรรมแลฟังธรรมพระพุทเจ้าก็ประเสริฐกว่ารสสาทั้งหลายนั่น เห็นว่าจักล้างเสียบาปทั้งมวลให้หายแลประการหนึ่ง จักได้เป็นพระยาอินทร์เสวยทิพย์สมบัติเป็นใหญ่กว่าเทวดาทั้งหลายแล อุตถามขมัง เสียว่าได้ ๘ ชาติได้เป็นพระยาจักรวรรดิราชเป็นใหญ่ทั่วทิศทั้ง ๔ สัตตคตุงได้ ๗ ชาติ ได้เป็นพระยาเทสธาราวิบุลลัง อันกว้างขวางอาจจับนับได้ ก็ด้วยผลาอาณิสสงส์อันได้ฟังธรรมนั้นแล

เดชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้ตั้งใจให้ดี ฟังธรรมนั้นบ่ห่อนได้ไปเกิดที่ถ้อยที่ราบคืออบายทั้ง ๔ นั้น จักเทือแล เกิดมามีวรรณเนื้อคนอันงามล้วน มียศบริวารข้าหญิงชายมาก มีอนุภาพหากเพ็งกลัว มีหัวใจอันบริสุทธิ์แก้ววิปตติสงกา แก่ท่านผู้อื่น เว้นทุกข์อันบ่เสกบ่หลอ ก็ด้วยผลาอาณิสสงส์อันได้ฟังธรรมนั้นแล อันหนึ่งจักได้อภิญญาแลวิโมกขธรรม ได้อรหันตปิยเจกโพธิญาณแล ได้ถึงดวงปัญญาสรพยุตญาณเป็นพระพุทเจ้าบ่คาดบ่คาก็ด้วยผลาอาณิสสงส์อันได้แต่งเครื่องชำระจิตใจให้ดีเข้ามาล้อมศีลรักษาตน อาณิสสงส์อันได้ฟังธรรมนี้จักนับจักพรรณนาให้หมดก็กว้างขวางยิ่งบ่อาจจะสาธยายได้ อาณิสสงส์ให้หมดได้แล

เอโกราชา อันว่าพระยาตนหนึ่ง มหายศสมหาคาตา มียศศักดิ์ข้าของสมบัติอันมาก ทดวาทานัง ให้ทานช้างแสนตัวประดับด้วยเครื่องทั้งมวล แล้วด้วยเครื่องประดับทั้งมวล ให้ทหารรถแล้วด้วยเครื่องประดับประดา ม้าอาชาดอนก็ได้แสนตัวแสนเล่มเป็นทาน บ่ต่อแต่นั้น ข้าให้นางทั้งหลายอันมีรูปอันงามแล้ว ประดับด้วยเครื่องพิเศษต่างๆ เป็นทาน แล้วโสรราชา อันว่าพระยาตนนั้นก็ได้ผลมากนักก็ยังบ่ต่อเสียवादเดียวหนึ่งแห่งบุคคลผู้ได้เข้ามาฟังธรรมชื่อว่าแปดหมื่นสี่พันชั้นนี้แล อันว่าผลฟังธรรมนี้แม่้นवादเดียวหนึ่งมาเป็นส่วน ๑๖ ส่วน จึงนับเอาแต่ส่วนเดียวหนึ่งก็ยิ่งมากกว่าพระยาตนนั้นได้ให้ทานนั้นแท้แล

แลอันว่าได้ฟังธรรมปิฎกแปดหมื่นสี่พันชั้นนี้อานิสงส์ผลได้มากนักแล ด้วยมีแต่ยังมีพรหมผู้หนึ่งชื่อว่าเวลามหาพรหม แลพรหมผู้นั้นให้ทานเงินแปดหมื่นสี่พัน ให้โตคำเป็นทานแปดหมื่นสี่พันหน่วย ให้ทานคำ แปดหมื่นสี่พัน บ่ต่อแต่นั้น ให้ช้างแปดหมื่นสี่พันตัวเป็นทานแล้ว ประดับด้วยเครื่องแก้ว ๗ ประการเป็นทาน บ่ต่อแต่นั้น พรหมผู้นั้นข้าให้ม้าตัวดี อันประดับด้วยเครื่องแก้ว ๗ ประการ แปดหมื่นสี่พันตัวเป็นทาน บ่ต่อแต่นั้น พรหมผู้นั้นให้วัวอุสุภอันประดับด้วยเครื่องแก้ว ๗ ประการแปดหมื่นสี่พันตัวเป็นทานประการหนึ่ง พรหมผู้นั้นข้าให้แม่โคนมเป็นทานก็แปดหมื่นสี่พันตัว เป็นทาน บ่ต่อแต่นั้น พรหมผู้นั้นประดับประदानางทั้งหลายแล้วไปด้วยคำแก้ว ๗ ประการ ทั้งคน

มีอันพิชิตไปด้วยกัน ความยิ่งพร้อมถ้วนทุกสิ่งทุกอันแปดหมื่นสี่พันนาง บ่ต่อแต่นั้นพรหมผู้นั้นชำระ
 ประดับเรือแล้วด้วยคำแลแก้ว ๗ ประการแปดหมื่นสี่พันเล่มเป็นทานประการหนึ่ง บ่ต่อแต่นั้น
 พรหมผู้นั้นชำระข้าวน้ำโภชนาอาหารของควรรีวควรรกิน เครื่องประณีตดีต่างๆ สัมหวานน้ำอ้อย
 น้ำตาลหลายประการทุกอย่าง เครื่องของอันประณีตคึกหนา สังขยาด้วยภาชนะแปดหมื่นสี่พันให้
 ทานทุกๆ วัน บ่ขาด เป็นนิรนาถจันนั้นได้ ๗ ปีปาย ๗ วัน แลวันละแปดหมื่นสี่พัน สันใจๆ อันว่า
 พรหมให้ทานสิ่งทั้งมวลนั้นรวมกันเข้าก็ได้ผลอาานิสงส์มากนัก อาจนับบได้แลท่อดว่าด้วยมีแต่ยัง
 ประมวลเอาบาปอย่างมาพึงกรรมบาปเดียวมาฝ่า ๑๖ ส่วน เอาส่วนเสี้ยวเดียวหนึ่งก็ยิ่งมากกว่าเวลา
 มหาพรหมผู้นั้นทานแลสิ่งละแปดหมื่นสี่พันนั้นร้อยละ

โยปุกโคโล อันว่าบุคคลผู้ให้ทานสัตว์เดียรัจฉาน คือว่าให้ทานข้าวแก่กาได้ผลร้อยละ ให้
 ทานผู้มีศีลได้ผลมากกว่าให้ทานคนผู้ไม่มีศีล ร้อยเท่าแล ให้ทานแก่เจ้าภิกษุได้ผลมากกว่าให้ทานแก่
 ผู้ไม่มีศีลร้อยเท่าแล ให้ทานแก่พระโศคาได้ผลมากกว่าให้ทานแก่เจ้าภิกษุร้อยเท่าแล ให้ทานแก่พระ
 สกิทาคาได้ผลมากกว่าให้ทานแก่พระโศคาร้อยเท่าแล ให้ทานแก่พระอนาคาได้ผลมากกว่าให้ทาน
 แก่พระสกิทาคาร้อยเท่าแล ให้ทานแก่พระอรหันตาได้ผลมากกว่าให้ทานแก่พระอนาคาร้อยเท่าแล
 ให้ทานแก่พระพุทธรเจ้าได้ผลการกว่าให้ทานแก่พระอรหันตาร้อยเท่าแล อุทิสสา เว้นให้ทานแก่
 พระสงฆ์มีพระพุทธรเจ้าเป็นประธานบูชาโกพักได้ผลมากกว่าให้ทานแก่พระพุทธรเจ้าแลให้ปุระชาติ
 ทั้ง ๔ เป็นทานไปใจๆ เป็นนิรันดรบ่ขาดจกวัน ได้ผลร้อยละให้ทานอุทิสสเว้นแก่สังฆเจ้า เป็น
 ประธานนั้นแล ด้วยแท้ปัจเจกชาติทั้ง ๔ เป็นทาน นิรันดงก็ยังไม่ต่อผลเอาบุคคลผู้ได้ไตรสรณะคม
 มาบวชเป็นภิกษุไว้ในพระศาสนาบำเพ็ญวิปัสสนาทำไปในศาสนาใจๆแลคิดว่าบวชเป็นภิกษุแล้ว
 บำเพ็ญวิปัสสนาสืบไปก็บได้ผลต่อเรียนปิฎกทั้ง ๓

ผู้เรียนปิฎกทั้งได้ผลร้อยละบวชเป็นภิกษุอยู่ทำแต่กิจปฏิบัติศาสนาด้วยแท้ ยังบ่ต่อสร้าง
 เขียนธรรมปิฎกไว้ในศาสนาแล แม่นตนเขียนเองก็ดี จ้างท่านเขียนให้ก็คี่ก็เสมอกับตัวเขียนแล ผล
 สร้างธรรมไว้มากกว่าเอาไว้เรียนรู้ผู้เดียว เหตุว่าเป็นที่จ่านำสั่งสอนโลกให้ทั่วไปแล ปิดกั้น อันว่า
 ปิฎกทั้ง ๓ นี้ สสนมุลถั่ง ก็เป็นเค้าเป็นมูลพระศาสนาแท้แล บุคคลผู้มีปัญญาควรสร้างควรเขียนด้วย
 ตนเอง ควรจ้างท่านเขียนไว้ในศาสนาแท้แล หากเป็นอาานิสงส์ผลมากนักแท้แล

ด้วยมีแท้ยังปัทม ผู้ใดบำเพ็ญธรรมฟังพระสัทธรรมปิฎกธรรมเจ้าชื่อว่าแปดหมื่นสี่พันชั้น
 นี้แล อันว่ากริยาฝูงมีศรัทธาฟังธรรม แปดหมื่นสี่พันชั้นนี้ให้พร้อมกันแต่งแปดเครื่องเป็นคुरु
 บริสุทธยั้งนัก แล้วจงน้อมจิตใจเองคะ ๔ เคารพนบนอบยำแยงแปดกริยาให้ดี แล้วให้น้ำใจเกลี้ยง

แจ่มใสอ่อนนุ่มสุขุมล รัทธาเลื่อมใสดีนั้นแท้จริงเป็นผลานิสงส์มากแท้แล ธรรมปิฎกสัมภเทสิ
 ตุง อันอาจเพื่อช่วยล้างเสียเชิงบาปกรรมอันตนกระทำมาแต่ก่อน ตุกุจสิโตนิขมการโตปตายะ ตั้ง
 แรกแต่พิภคิงออกจากท้องแม่แห่งตนมานั้นก็หายเสียแล ปตถวา เท่าวันแต่ผู้ใดอนันตริยกรรมทั้ง
 ๕ ประการ มีปีศาจเป็นต้น ต่อเท่า ๕ ประการนั้นก็หายแล นอกกว่านั้นคือโทษอันใดหลังแล
 มนุสสาวีเคหังยังให้สัตว์ตายจาก แลโทษบาปลักของท่าน แลโทษบาปอันกระทำผิดในกามคุณ แล
 โทษบาปมุสาตัวร้ายแล โทษบาปกินเหล้าทั้งหลายฝูงนั้น ค้นได้ฟังธรรมปิฎกแปลหมื่นสี่พันชั้นนี้
 ก็ระงับกลับหายเสียเกลี้ยงแล เหมือนอันน้ำล้างเงินคำแก้วแหวนอันตกจมอยู่นั้น ค้นได้เอาน้ำล้าง
 แล้วก็ผ่องใสงามดีแล มีฉันทใคผู้บาปมาฟังธรรมก็หายฉนั้น แลค้นว่าคนฟังแล้วอย่าให้ซ้ำกระทำ
 กรรมหเทอญ

บ่ต่อแต่นั้น แม่นว่า มีพยาธิ ๘๖ ก็หาย หายเสียประการหนึ่ง โทวิตวา สัพพอันภยในอาการ
 ๓๒ เสียแล้ว ปริสุตทั้งปรสุตติ ในโลกช่วงนี้วุ่นวายเกิดมาชาติใดมีศีลก็บริสุทธิ์ยิ่งนัก ช่วงวายเกิดมา
 ชาติใดมีศีลก็บริสุทธิ์ยิ่งนัก มีปัญญาหาบุคคลผู้จักเปรียบเทียบได้แล้วประการหนึ่ง แม่นบ่ได้สุด
 เรียบก็บังเกิดให้ทรงปิฎกทั้ง ๓ อันอาจฉลาดกว่าฝูงท่านทั้งปวงประการหนึ่ง สอธญาณรู้ชาติ
 ภายหลังและรู้ชาติภายหลังประการหนึ่ง เกิดมาเป็นที่รักจำเริญใจแก่คนแลเทวดา อายุก็ยืนยาวนาน
 เล่มสร้างคำ เล่มสร้างเงิน เล่มสร้างแก้ว ขุนคั่งแก้ว ยัสสบริวารข้าหญิงชาย เครื่องทั้งหลายมากนักก็
 เกิดมามีให้ต่างๆ ด้วยผลานิสงส์ อันได้ฟังธรรมปิฎกชื่อแปลหมื่นสี่พันชั้น นั้นแล

บ่ต่อแต่นั้น เครื่องทิพย์ทั้งมวลก็เกิดมาให้พร้อมทุกประการนั้น บ่ขาดสายจักเมื่อจักยาม
 แม่นเกิดในเมืองคนก็เสวยทิพย์ แม่นเกิดในเมืองฟ้าก็เสวยทิพย์บ่ขาด ด้วยอนุโลมไปใดๆ ครอบต่อ
 เท่าได้สุขร่วมสำนักพระพุทธเจ้า อริยมตโดยอันจักมาภายหลัง บ่ขาดบ่ค่าแท้แลประการหนึ่ง
 บุคคลผู้ใดปรารถนาเป็นอรหันตแลปัจเจกโพธิเจ้าก็จักได้ดังคำมกยิ่งแท้แล อิหัง พลังอันนี้ก็หาก
 เป็นผลแห่งบุคคลผู้ได้ฟังธรรมปิฎกแปลหมื่นสี่พันชั้นนั้นแล ด้วยมีแท้ บุคคลผู้ใดบ่ได้ฟังธรรม
 ปิฎก ก็บ่รู้จักอันกุศลแล อันเป็นบุญเป็นบาปดั่งนั้น ก็ยังจักได้ไปสู่อุบายนั้นแล บุคคลผู้ใดฟังธรรม
 ปิฎกก็ได้รับอันเป็นบุญ แลเป็นบาปก็บ่ได้ทำบาปไปภายหลัง ก็บ่ได้ไปสู่อุบายจักที่อนับบ่ต่อ
 ทำบุญรักษาจิตใจไปใดๆ ก็ได้นิรพานอันเป็นแก่นสาร มีสุขยิ่งนักบ่ทุกข์บ่ยากบ่ลำบากใจอันบ่
 ฌำบ่ตาย ท่อรู้สบายอยู่ใดๆ สิ่งเดียวแท้ดีหลี

ดูราท่านทั้งหลาย กภิกขา อันว่าให้เกิด ทุการัง ยากนัก ก็ดีแต่ได้เกิดมาแล เหตุตั้งว่ายากที่แท้
 อันจากพยายาม ปล่อยท้อออกมาหาที่เกิดบ่ได้ ร้องให้ไปมาดังหมาหวัขาด อันเล่นไปมาอยู่ถ้ากลาง

แม่ลาคนนั้นแล ทั้งหลายนั้นแล จะอยู่กินที่ได้ก็บ่ได้แต่โลดไป มาอยู่สนั่นแลมีฉันทใจจา สูท้าน
 ทั้งหลายเป็นผี หาที่พึ่งยาก สนั่นนั้นแลมีคณัก หนักจริงจึงได้เกิดมา ครั้น ได้เกิดเป็นคนแล้ว จักได้ฟัง
 ธรรมก็ยาก จริงว่ายากเหตุบ่ได้รู้กรรมศาสนา โภชชาติอาสาชยชาติจึงได้เกิดกับศาสนาแห่ง
 พระพุทธเจ้า แล้วจักน้อมใจตนออกจากกิจการมาฟังธรรม ก็ยากเมื่อนว่าน้อมตนออกมาได้ยาก เหตุ
 ว่าน้อยผู้รู้ธรรมแล คนสูท้านทั้งหลายได้เกิดเป็นคนแล้วก็ดี กุศลภายหลังค้นหากคนสำแดงธรรม
 ปิฎกได้ ก็ให้เล่นรับแต่งแปลงเครื่องบูชา คือ ธง ประรูป ประทีป ข้าวตอก ดอกไม้ ได้เทียบบูชา
 โดยประณีตแล้ว เคารพนบ น้อมจิตใจตั้งฟังธรรม น้อมจิตลงสู่ที่จำศีล ให้อินดีปรารถนาดัง
 พระพุทธเจ้าเทศนานั้นเทอญ หากจักได้พ้นจากทุกข์ในสงสาร เข้าสู่นิรพานบ่คาดบ่ค่าแล ด้วยมีแท้

ดูราท่านทั้งหลาย อันว่า กกียาฝูงใดเข้าไปสู่เมืองแก้วนิรพานนั้นก็หายากนัก จึงได้ไปแล
 เหตุว่าได้สร้าง ได้ทาน ได้สูตรเรียน ได้รับทำความเพียรมากนัก แท้จึง ได้ไปแล ค้นบุคคลผู้ใดได้
 ปฏิบัติตามธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แท้ จึงได้ไปแลประการหนึ่ง

กกียาอันทรงธรรมนี้เป็นคิงเจ้าโสมณะระ เข้าแห่งตนไว้ไปฟังธรรมสำนักพระพุทธเจ้า โจร
 ทั้งหลายเก้าร้อย คน จักไปถือเอาของในเรือน แม่เจ้าโสมณะระวันนั้น เทวดาจักดีใจด้วยก้อน
 เหล็กให้หัวแตกในวันนั้น คันจรทั้งหลายก็ย้านแล และข้าวของแม่เจ้าโสมณะระได้ดั่งเก่า แล้วจกรัก
 ไปสู่เจ้าคณณะระ อันยังฟังธรรมอยู่นั้น โจรทั้งหลายก็ขอขมาโทษคณณะระแม่เจ้าโสมณะระ ครั้นแม่
 เจ้าโสมณะระให้ออนุญาตแล้วจกรจึงไหว้พระพุทธเจ้าตามเหตุ อันเป็นแก่พระพุทธเจ้า แล้วพระพุทธ
 เจ้าก็เทศนาว่า

ดูราท่านทั้งหลาย บุคคลผู้ทำชอบนี้ บ่ห่อนมีผู้เบียดเบียนได้ ย่อมได้ถึงสุขขัณนี้ แลชั่วหน้า
 แท้ดีหลี แลว่าดั่งนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าจึงเทศนาเป็นคาถาว่า ธรรมโมหเวรกขติ ธรรมมวาสุจิโน
 สุขเหตุ เอสนิสเสสธรรมเม สุจิตนทุกขัสส ตติธรรมจาริง ดั่งนี้ ในเมื่อธรรมเทศนาพระพุทธเจ้าแล้ว
 ดั่งนั้นอันว่าแม่เจ้าโสมณะระกับโจรทั้งเก้าร้อย ทั้งหมู่บริษัท ๔ จำพวกก็ได้ถึงโสดาปัตติผล
 ในขณะบัดนั้นแล

ดูเปทวันดา ดูราท่านทั้งหลาย สุณาดิธรรมมัง คันได้ฟังพระสัทธรรมเจ้าดวงนี้แล้ว เรด จง
 จำริญไว้โนมโนทวาร รวิถิ จิตอยู่ใจๆ ก็ได้ให้เป็นกุศลนำไปถึงนิพพาน เจ้า บ่รู้เท่าบ่รู้ตาย แท้ดีหลี
 แล บูชานิสสังเสนะ ด้วยผลอันได้แต่งเครื่องบูชาฟังธรรม ปิฎกดวงนี้แล นี้ดีหลีแล จดูราสติขันทา
 กกียาผละแห่งบุคคล ผู้ได้แต่งเครื่องธรรมแปดหมื่นสี่พันนี้ นิถิดัง ก็เท่านี้แล

พุทธสังกาด ศาสนาพระพุทธเจ้าล่วงไปได้แล้ว ๒๕๒๗ ปี ยังจักมีไปข้างหน้า พรรณนานับ
ได้เหลืออยู่ ๒๕๖๓ ปี ศาสนาพระโคตมเจ้าก็จะหมดเสียแล

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายพิเชกเมืองหลวงเกิดเมื่อ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๕ ที่จังหวัดหนองคาย สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๐ และในปีการศึกษาต่อมาได้เข้าศึกษาในสาขาวิชาภาษาไทย (วรรณคดีไทย) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างที่ศึกษาได้รับทุนผู้ช่วยสอนของคณะอักษรศาสตร์ สาขาไทยศึกษาทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ และทุน ENIT จากสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๔

